

ART. 157A

Ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej.

Praktyczny poradnik dla
zamawiających publicznych

Stan prawny na dzień 29 maja 2026 r.
Materiał przygotowany przez Schrony sp. z o.o.

Spis treści

01	Streszczenie	STR. 4
02	Co zmieniło się 29 maja 2026 r.	STR. 6
03	Pełna treść art. 157a	STR. 7
04	Dlaczego ustawodawca wprowadził art. 157a - cele i uzasadnienie	STR. 11
05	Kluczowe pojęcia - słownik wyjaśnień	STR. 14
06	Co konkretnie zmienia art. 157a - porównanie stanu prawnego	STR. 17
07	Test pięciu kroków: kiedy można rozważać art. 157a	STR. 19
08	Kategorie zamówień szczególnie istotne dla JST	STR. 21
09	Warunki i przebieg uproszczonego postępowania	STR. 23
10	Co z postępowaniami w toku 29 maja 2026 r.?	STR. 25
11	Czego art. 157a nie oznacza - najczęstsze błędne uproszczenia	STR. 26
12	Ryzyka po stronie zamawiającego	STR. 27
13	Kryteria wyboru wykonawcy	STR. 30
14	Sankcje i odpowiedzialność związane z naruszeniem lub nieuzasadnionym skorzystaniem z art. 157a u.o.l.o.c.	STR. 35
15	Na co zwrócić uwagę przy wyborze wykonawcy infrastruktury ochronnej	STR. 42
16	Wzory pomocnicze: notatka kwalifikacyjna, oświadczenie o bezstronności, karta oceny ofert	STR. 46
17	Kwestie wątpliwe i wymagające analizy	STR. 49
18	Najczęściej zadawane pytania (FAQ)	STR. 51
19	Punkty wymagające indywidualnej weryfikacji przy konkretnym zamówieniu	STR. 55
20	Schrony sp. z o.o. - edukacja i odpowiedzialne wsparcie	STR. 56
21	Podsumowanie	STR. 58

Nota. Art. 157a został dodany przez art. 1 pkt 48 ustawy z dnia 17 kwietnia 2026 r. o zmianie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2026 poz. 646). Ustawę ogłoszono 14 maja 2026 r.; zasadnicza jej część - w tym art. 157a - weszła w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia, tj. 29 maja 2026 r.

CZĘŚĆ I

Czym jest art. 157a

Geneza przepisu, jego pełna treść, kluczowe pojęcia oraz to, co realnie zmienia dla zamawiających.

Streszczenie

Art.157a tworzy szczególny, węższy reżim udzielania wybranych zamówień związanych z ochroną ludności i obroną cywilną.

Dla zamówień spełniających warunki przepisu nie stosuje się Prawa zamówień publicznych - w ich miejsce wchodzi uproszczone, ale nadal sformalizowane w kluczowych punktach postępowanie prowadzone przez samego zamawiającego.

PUNKT WYJŚCIA

Wyłączenie nie obejmuje jednak każdego zakupu związanego z bezpieczeństwem.

Aby je rozważać, muszą być spełnione łącznie trzy warunki wejściowe:

- 01** przedmiotem są roboty budowlane, dostawy lub usługi mieszczące się w katalogu z art. 157a ust. 1;
- 02** służą one bezpośrednio realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej;
- 03** są finansowane lub dofinansowywane ze środków wskazanych w art. 155 ust. 2 pkt 3 ustawy, czyli ze środków ujętych w ramach limitu wydatków na finansowanie potrzeb obronnych państwa (0,15% PKB).

Jeżeli w grę wchodzi środki unijne lub inne środki zagraniczne wskazane w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych, wyłączenie nie działa - stosuje się procedury właściwe dla tych środków, w tym PZP.

Uproszczenie nie znosi staranności. Zamawiający ma obowiązek ogłoszenia w BIP, zapewnienia przejrzystości i równego traktowania, stosowania przesłanki wykluczenia związanej z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy przy największych zamówieniach, ochrony tajemnicy przedsiębiorstwa, publikacji informacji o wyniku oraz zachowania reguł bezstronności osób uczestniczących w postępowaniu.

Brak typowej dla zamówień publicznych ścieżki odwoławczej znanej z PZP (Krajowa Izba Odwoławcza) nie usuwa odpowiedzialności kontrolnej, finansowej, cywilnej ani reputacyjnej oraz nie wyłącza możliwości inicjowania postępowań kontrolnych przez właściwe organy. W projektach dotyczących infrastruktury ochronnej cena nie powinna przesłaniać jakości, trwałości, serwisu i dokumentacji, od których w sytuacji zagrożenia zależy realna funkcja ochronna rozwiązania.

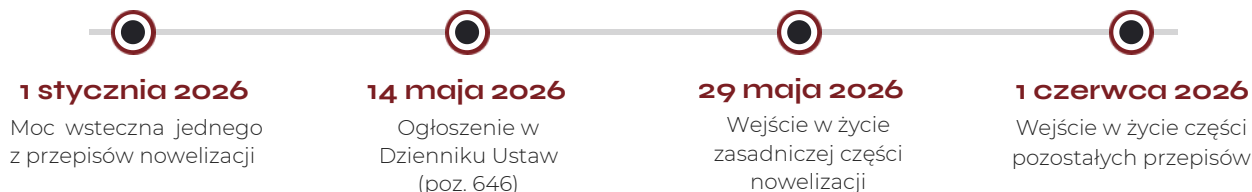

Co zmieniło się 29 maja 2026 r.

Weszła w życie zasadnicza część nowelizacji ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej.

29 maja 2026 r. weszła w życie zasadnicza część ustawy z dnia 17 kwietnia 2026 r. o zmianie ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej oraz niektórych innych ustaw. Ustawę ogłoszono w Dzienniku Ustaw z 14 maja 2026 r. pod pozycją 646; wchodzi ona w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia, z wyjątkami przewidzianymi dla niektórych przepisów (część z nich wchodzi w życie 1 czerwca 2026 r., a jeden przepis - z dniem następującym po dniu ogłoszenia, z mocą od 1 stycznia 2026 r.).

Wejście w życie nowelizacji – kalendarium

Nowelizacja zmieniła ustawę z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. 2024 poz. 1907 ze zm.). Wśród wielu zmian dodała do niej nowy art. 157a, regulujący szczególny tryb udzielania części zamówień związanych z ochroną ludności i obroną cywilną. Niniejszy poradnik koncentruje się wyłącznie na tym przepisie; pozostałe zmiany (np. dotyczące punktów schronienia czy zasad uznawania budowli ochronnych) wspominamy tylko o tyle, o ile pomaga to zrozumieć pojęcia użyte w art. 157a. a w przypadku, gdy będzie takie zainteresowanie wśród odbiorców niniejszego poradnika to wysoce prawdopodobne jest, że Schrony sp. z o.o. przygotuje także dalsze materiały edukacyjne w danej tematyce, albowiem chęć budowania świadomości prawnej wśród zamawiających jest jednym z celów spółki. **W świecie niepewności tworzymy możliwości ich rozwiązania.**

Pełna treść art. 157a

Poniżej przytaczamy pełną, dosłowną treść przepisu w brzmieniu obowiązującym od 29 maja 2026 r.

Art. 157a ust. 1

Do zamówień na roboty budowlane, dostawy lub usługi bezpośrednio służące realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej w zakresie infrastruktury zapewniającej schronienie w budowlach ochronnych, łączności i komunikacji, dostaw i usług teleinformatycznych i telekomunikacyjnych oraz wykrywania zagrożeń, powiadamiania, ostrzegania i alarmowania o zagrożeniach, organizacji tymczasowych miejsc udzielania pomocy medycznej, rozbudowy infrastruktury medycznej o elementy podwójnego przeznaczenia, w których możliwe będzie przeprowadzanie zabiegów chirurgicznych, przechowywanie wyrobów medycznych, krwi, składników krwi oraz produktów krwiopochodnych, finansowanych lub dofinansowywanych ze środków, o których mowa w art. 155 ust. 2 pkt 3, zwanych dalej „zamówieniami”, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r.

Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320, z późn. zm.).

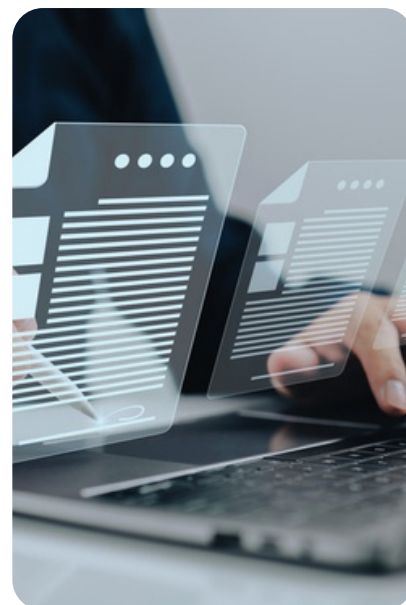
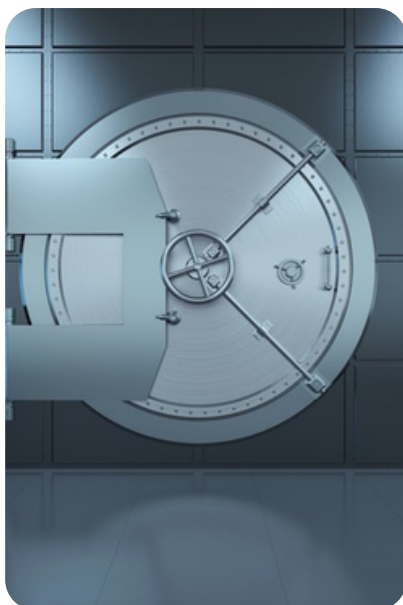
Art. 157a ust. 2

W przypadku realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, stosuje się procedury określone w umowach międzynarodowych, deklaracjach dawcy lub innych procedurach obowiązujących przy ich wykorzystaniu, w tym ustawę z dnia 11 września 2019 r.

Prawo zamówień publicznych.

Art. 157a ust. 3**Udzielając zamówień, o których mowa w ust. 1, zamawiający:**

- 1)** wszczyna postępowanie i zamieszcza ogłoszenie o udzielanym zamówieniu w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej;
- 2)** zapewnia przejrzystość postępowania i równe traktowanie podmiotów zainteresowanych realizacją zamówienia oraz uwzględnia okoliczności mogące mieć wpływ na jego udzielenie;
- 3)** wyklucza wykonawcę, który udaremnia lub utrudnia stwierdzenie przestępnego pochodzenia pieniędzy lub ukrywa ich pochodzenie, w związku z brakiem możliwości ustalenia beneficjenta rzeczywistego w rozumieniu art. 2 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2025 r. poz. 644 i 1669), w przypadku zamówienia o wartości równej lub przekraczającej dla robót budowlanych - 86 200 000 zł, a dla dostaw lub usług - 43 100 000 zł;
- 4)** w odniesieniu do zamawianych robót budowlanych, dostaw lub usług może kierować się oprócz kryterium ceny również innymi kryteriami, w szczególności odnoszącymi się do aspektów środowiskowych lub społecznych;
- 5)** nie udostępnia informacji związanych z zamówieniem, stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji (Dz. U. z 2026 r. poz. 85), jeżeli nie później niż w terminie składania ofert lub wniosków o dopuszczenie do udziału w postępowaniu podmiot zainteresowany realizacją zamówienia zastrzegł, że nie mogą być one udostępniane, oraz wykazał, że informacje te stanowią tajemnicę przedsiębiorstwa, z wyjątkiem nazwy oraz adresu podmiotu zainteresowanego realizacją zamówienia i informacji dotyczących ceny, terminu realizacji zamówienia, okresu gwarancji i warunków płatności zawartych w ofercie, które nie mogą zostać zastrzeżone;
- 6)** niezwłocznie zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej na swojej stronie podmiotowej informację o udzieleniu zamówienia, podając nazwę albo imię i nazwisko podmiotu albo osoby, z którymi zawarł umowę o realizację zamówienia, albo informację o nieudzieleniu zamówienia.

Art. 157a ust. 4

Osoby wykonujące po stronie zamawiającego czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia, osoby mogące wpływać na wynik tego postępowania lub osoby udzielające zamówienia podlegają wyłączeniu z dokonywania tych czynności, jeżeli:

- 1)** ubiegają się o udzielenie zamówienia;
- 2)** pozostają w związku małżeńskim, w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa w linii prostej, pokrewieństwa lub powinowactwa w linii bocznej do drugiego stopnia lub są związane z tytułu przysposobienia, opieki lub kurateli z wykonawcą, jego zastępcą prawnym lub członkami organów zarządzających lub organów nadzorczych wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia;
- 3)** przed upływem 3 lat przed wszczęciem postępowania o udzielenie zamówienia pozostawali w stosunku pracy lub zlecenia z wykonawcą, otrzymywali od wykonawcy wynagrodzenie z innego tytułu lub byli członkami organów zarządzających lub organów nadzorczych wykonawców ubiegających się o udzielenie zamówienia;
- 4)** pozostają z wykonawcą w takim stosunku prawnym lub faktycznym, że może to budzić uzasadnione wątpliwości co do bezstronności tych osób lub ich niezależności w związku z postępowaniem o udzielenie zamówienia z uwagi na posiadanie bezpośredniego lub pośredniego interesu finansowego, ekonomicznego lub osobistego w określonym rozstrzygnięciu tego postępowania;
- 5)** zostały prawomocnie skazane za przestępstwo popełnione w związku z utrudnianiem lub udaremnianiem postępowania o udzielenie zamówienia publicznego, przestępstwo przekupstwa, przestępstwo przeciwko obrotowi gospodarczemu, przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów lub inne przestępstwo popełnione w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

Art. 157a ust. 5

Osoby wykonujące po stronie zamawiającego czynności w postępowaniu o udzielenie zamówienia, osoby mogące wpłynąć na wynik tego postępowania lub osoby udzielające zamówienia składają zamawiającemu, w formie pisemnej, oświadczenie o braku okoliczności, o których mowa w ust. 4, pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia. Składający oświadczenie jest obowiązany do zawarcia w nim klauzuli o następującej treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”. Klauzula ta zastępuje pouczenie organu o odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Art. 157a ust. 6

Oświadczenie o istnieniu okoliczności, o których mowa w ust. 4 pkt 1–4, składa się niezwłocznie po powzięciu wiadomości o ich istnieniu, a oświadczenie o braku istnienia tych okoliczności nie później niż przed zakończeniem postępowania o udzielenie zamówienia. Oświadczenie o braku lub istnieniu okoliczności, o których mowa w ust. 4 pkt 5, składa się przed rozpoczęciem wykonywania czynności związanych z przeprowadzeniem postępowania o udzielenie zamówienia.

Źródło: art. 157a ustawy z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. 2024 poz. 1907 ze zm.), dodany przez art. 1 pkt 48 ustawy z dnia 17 kwietnia 2026 r. (Dz.U. 2026 poz. 646).

Praktyczne znaczenie poszczególnych ustępów

Ustęp 1 - wyznacza zakres wyłączenia. Określa, jakie zamówienia w ogóle mogą wyjść spod PZP: muszą to być roboty budowlane, dostawy lub usługi bezpośrednio służące zadaniom ochrony ludności i obrony cywilnej, mieszczące się w wymienionym katalogu przedmiotowym i finansowane lub dofinansowywane ze środków z art. 155 ust. 2 pkt 3. Wszystkie te warunki muszą wystąpić łącznie.

Ustęp 2 - jest bezpiecznikiem dotyczącym finansowania zewnętrznego. Jeżeli w realizacji zadania biorą udział środki z budżetu Unii Europejskiej lub inne środki zagraniczne wskazane w ustawie o finansach publicznych, wyłączenie nie działa - stosuje się procedury właściwe dla tych środków, w tym Prawo zamówień publicznych. W praktyce to ustęp, który najczęściej decyduje, czy w danym przypadku wyłączenie w ogóle wchodzi w grę.

Ustęp 3 - opisuje minimalne reguły uproszczonego postępowania: ogłoszenie w BIP, przejrzystość i równe traktowanie, przesłankę wykluczenia związaną z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy przy największych zamówieniach (progi 86 200 000 zł dla robót budowlanych oraz 43 100 000 zł dla dostaw lub usług), możliwość stosowania kryteriów pozacenowych, ochronę tajemnicy przedsiębiorstwa oraz publikację informacji o wyniku. To rdzeń obowiązków proceduralnych zamawiającego.

Ustępy 4–6 - dotyczą bezstronności i konfliktu interesów. Wskazują, kiedy osoba po stronie zamawiającego podlega wyłączeniu z czynności (ust. 4), nakazują złożenie pisemnego oświadczenia zawierającego ustawową klauzulę o odpowiedzialności karnej (ust. 5) oraz określają momenty, w których oświadczenia te należy złożyć (ust. 6). Razem tworzą mechanizm, który ma chronić uczciwość uproszczonego postępowania mimo braku rozbudowanej procedury znanej z PZP.

Dlaczego ustawodawca wprowadził art. 157a: cele i uzasadnienie

Zrozumienie powodów wprowadzenia przepisu pomaga stosować go prawidłowo - zwłaszcza pojąć, dlaczego nie jest „furtką” do omijania zasad.

Zrozumienie powodów wprowadzenia przepisu pomaga stosować go prawidłowo - zwłaszcza pojąć, dlaczego wyłączenie obejmuje tylko ściśle określone zamówienia i dlaczego nie jest „furtką” do omijania zasad. Poniższe ustalenia opierają się na uzasadnieniu projektu ustawy nowelizującej.

1

Pierwszym filarem jest bezpieczeństwo państwa.

Ustawodawca wskazał, że zadania ochrony ludności i obrony cywilnej wpisują się w szeroko rozumiane bezpieczeństwo narodowe, publiczne i wewnętrzne, które w prawie Unii Europejskiej pozostaje w gestii państwa członkowskiego. W uzasadnieniu odwołano się do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, podkreślając, że bezpieczeństwo narodowe pozostaje w zakresie wyłącznej odpowiedzialności każdego państwa członkowskiego.

2

Drugim filarem jest ochrona informacji wrażliwych.

Ze względu na położenie geograficzne Polski dostęp do informacji o sposobie realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej mógłby ułatwiać przygotowanie działań wrogich, w tym sabotażowych. W uzasadnieniu wskazano, że ujawnienie w procedurze przetargowej szczegółów technicznych, lokalizacji i harmonogramów budowy tej infrastruktury bezpośrednio zagraża bezpieczeństwu państwa, stwarzając ryzyko sabotażu, paraliżu lub uderzenia w krytyczne punkty. Klasyczna, jawna procedura przetargowa wymusza upublicznienie takich danych, co w odniesieniu do infrastruktury ochronnej uznano za niebezpieczne.

3

Trzecim filarem jest proporcjonalność.

Ustawodawca podkreślił, że wyłączenie nie ma charakteru ogólnego, lecz obejmuje wyłącznie dostawy, usługi i roboty budowlane o najwyższej wadze dla bezpieczeństwa. Powiązanie wyłączenia ze ściśle określonym źródłem finansowania - środkami ujętymi w ramach limitu wydatków na finansowanie potrzeb obronnych państwa (0,15% PKB) - ma przesądzać o strategicznym charakterze tych zamówień i traktować inwestycje w infrastrukturę ochrony cywilnej jako integralną część zdolności obronnych państwa.

4

Czwartym filarem jest jednoznaczne zastrzeżenie, że celem regulacji nie jest unikanie reżimu zamówień publicznych.

Świadczy o tym ust. 2 art. 157a, który przy udziale środków unijnych lub zagranicznych utrzymuje stosowanie PZP albo procedur międzynarodowych.

Ustawodawca wyjaśnił także, dlaczego nie sięgnięto po istniejący w PZP reżim zamówień w dziedzinach obronności i bezpieczeństwa (Dział VI, wdrażający dyrektywę 2009/81/WE). Dział VI jest zorientowany przede wszystkim na zamówienia wojskowe i sprzęt obronny, a infrastruktura ochrony ludności i obrony cywilnej często nie jest klasyfikowana jako stricte obronna w rozumieniu tej dyrektywy, co wyklucza zastosowanie Działu VI. Dodatkowo Dział VI narzuca rygory proceduralne; długie terminy, rozbudowane wymogi dokumentacyjne, przewlekłe postępowania odwoławcze, które w pilnym kontekście budowy podstawowej infrastruktury bezpieczeństwa uznano za nieefektywne.

WNIOSEK PRAKTYCZNY

Szybszy i mniej jawny tryb przysługuje dlatego, że chodzi o strategiczną infrastrukturę bezpieczeństwa finansowaną z określonego źródła. Granice wyłączenia trzeba zatem traktować poważnie - przepis nie służy przyspieszaniu zakupów, które nie mają rzeczywistego związku z ochroną ludności i obroną cywilną.

Kluczowe pojęcia - słownik wyjaśnień

Poniżej wyjaśniamy pojęcia użyte w art. 157a przystępnym językiem.

Zadania ochrony ludności i obrony cywilnej

To zadania państwa i podmiotów publicznych nakierowane na ochronę życia, zdrowia i mienia ludności oraz zapewnienie warunków przetrwania w sytuacjach zagrożeń, takich jak klęski żywiołowe, zdarzenia o charakterze terrorystycznym czy działania wojenne. Art. 157a obejmuje tylko zamówienia bezpośrednio służące realizacji tych zadań - czyli takie, których związek z ochroną ludności i obroną cywilną jest rzeczywisty i wprost wynika z przedmiotu zamówienia.

Budowla ochronna

To obiekt budowlany lub jego część przeznaczony do ochrony ludzi przed zagrożeniami, w szczególności schron lub ukrycie. W kontekście art. 157a chodzi o infrastrukturę zapewniającą schronienie w takich budowlach.

Infrastruktura zapewniająca schronienie w budowlach ochronnych

Obejmuje całość rozwiązań technicznych umożliwiających realne schronienie ludności: od konstrukcji obiektu, przez elementy zabezpieczające, po systemy zapewniające warunki przetrwania. Ustawa nie zawiera odrębnej definicji tego pojęcia, co należy mieć na uwadze przy kwalifikacji konkretnego zamówienia.

Łączność i komunikacja oraz dostawy i usługi teleinformatyczne i telekomunikacyjne

To rozwiązania zapewniające zdolność porozumiewania się i przekazywania danych na potrzeby ochrony ludności i obrony cywilnej - sieci, sprzęt, oprogramowanie, usługi. Należy odróżnić je od zwykłych usług telekomunikacyjnych niemających bezpośredniego związku z zadaniami ochrony ludności

Wykrywanie zagrożeń, powiadamianie, ostrzeganie i alarmowanie

Obejmuje systemy i urządzenia służące do wczesnego rozpoznania zagrożeń oraz przekazywania ludności komunikatów i alarmów, takie jak systemy ostrzegania, syreny czy rozwiązania cyfrowe.

Tymczasowe miejsce udzielania pomocy medycznej

To doraźnie organizowane miejsce, w którym możliwe jest udzielanie pomocy medycznej w sytuacji zagrożenia.

Infrastruktura medyczna o elementach podwójnego przeznaczenia

To infrastruktura, która poza zwykłym przeznaczeniem może w sytuacji zagrożenia służyć celom ochrony ludności - w szczególności umożliwiać przeprowadzanie zabiegów chirurgicznych oraz przechowywanie wyrobów medycznych, krwi, składników krwi i produktów krwiopochodnych.

Środki, o których mowa w art. 155 ust. 2 pkt 3 ustawy

To ściśle określone źródło finansowania. Zgodnie z tym przepisem są to środki ujęte w ramach limitu wydatków na finansowanie potrzeb obronnych, o którym mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, w wysokości 0,15% produktu krajowego brutto. Mówiąc prościej: to wydzielona część środków na potrzeby obronne państwa, przeznaczana na zadania ochrony ludności i obrony cywilnej i wykazywana następnie w Programie Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej. Powiązanie z budżetem obronnym tłumaczy, dlaczego ustawodawca uznał te zamówienia za strategiczne. Finansowanie lub dofinansowanie zamówienia z tego właśnie źródła jest warunkiem zastosowania wyłączenia z art. 157a ust. 1 - bez niego, nawet przy „ochronnym” przedmiocie zamówienia, wyłączenie nie przysługuje.

Środki, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych

To - w uproszczeniu - środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej oraz środki zagraniczne niepodlegające zwrotowi. Udział tych środków w finansowaniu zadania wyłącza zastosowanie uproszczonego trybu - wówczas stosuje się procedury międzynarodowe albo PZP (art. 157a ust. 2).

Beneficjent rzeczywisty

To osoba fizyczna sprawująca rzeczywistą kontrolę nad podmiotem lub odnosząca z niego rzeczywiste korzyści, w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy. Brak możliwości jego ustalenia może — przy zamówieniach o wartości równej lub przekraczającej wskazane w przepisie progi — skutkować wykluczeniem wykonawcy.

Tajemnica przedsiębiorstwa

To informacje techniczne, technologiczne, organizacyjne przedsiębiorstwa lub inne mające wartość gospodarczą, które nie są powszechnie znane ani łatwo dostępne i co do których podjęto działania w celu zachowania ich w poufności, w rozumieniu art. 11 ust. 2 ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji. Art. 157a pozwala chronić takie informacje, z wyraźnym wyłączeniem nazwy i adresu wykonawcy oraz informacji o cenie, terminie realizacji, okresie gwarancji i warunkach płatności.

Biuletyn Informacji Publicznej (BIP)

To urzędowy, publicznie dostępny serwis internetowy podmiotu publicznego. W trybie art. 157a to właśnie w BIP na stronie podmiotowej zamawiającego publikuje się ogłoszenie o zamówieniu oraz informację o jego udzieleniu lub nieudzieleniu.

Konflikt interesów

To sytuacja, w której osoba uczestnicząca po stronie zamawiającego pozostaje w relacji z wykonawcą - rodzinnej, zawodowej, majątkowej lub innej budzącej wątpliwości co do bezstronności - albo sama ubiega się o zamówienie. Art. 157a nakazuje wyłączenie takich osób oraz składanie stosownych oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej.

Co konkretnie zmienia art. 157a - porównanie stanu prawnego

Poniższe zestawienie dotyczy wyłącznie zamówień spełniających warunki z art. 157a ust. 1 (przedmiot z katalogu, bezpośredni związek z zadaniami OLiOC oraz właściwe źródło finansowania). Pozostałe zamówienia publiczne pozostają pod rządami PZP bez zmian.

Aspekt	Stan do 28 maja 2026 r.	Stan od 29 maja 2026 r. (dla zamówień z art. 157a ust. 1)
Reżim proceduralny	Co do zasady PZP albo procedury wewnętrzne zamawiającego, zależnie od wartości i statusu.	Wyłączenie PZP; uproszczone postępowanie własne zamawiającego według art. 157a ust. 3.
Ogłoszenie	Według właściwego trybu (np. publikacja w Biuletynie Zamówień Publicznych lub Dz.Urz. UE).	Ogłoszenie w BIP na stronie podmiotowej zamawiającego.
Kryteria oceny	Według PZP (cena oraz kryteria jakościowe).	Cena oraz inne kryteria, w szczególności środowiskowe lub społeczne.
Ochrona informacji wrażliwych	Reżim jawności PZP z ograniczonymi wyjątkami.	Możliwość nieudostępniania informacji stanowiących tajemnicę przedsiębiorstwa (z ustawowymi wyjątkami).
Środki ochrony prawnej wykonawców	Rozbudowany system, w tym odwołanie do Krajowej Izby Odwoławczej i skarga do sądu.	Art. 157a nie przewiduje odrębnej ścieżki odwoławczej do KIO.
Finansowanie zewnętrzne (UE / zagraniczne)	Reguły właściwe dla danych środków.	Udział takich środków przywraca procedury (międzynarodowe albo PZP) - art. 157a ust. 2.

CZĘŚĆ II

Stosowanie w praktyce

Test kwalifikacyjny, kategorie zamówień, przebieg uproszczonego postępowania oraz postępowania w toku.

Test pięciu kroków: kiedy można rozważać art. 157a

Poniższy test porządkuje analizę kwalifikacyjną. Jego przejście warto udokumentować w notatce.

1

Czy przedmiotem są roboty budowlane, dostawy lub usługi?

- **DLACZEGO TO WAŻNE?**
Art. 157a dotyczy tylko tych kategorii zamówień.
- **CO UDOKUMENTOWAĆ?**
Opis przedmiotu i jego kwalifikację jako robót/dostaw/usług
- **TYPOWY BŁĄD**
Ogólny opis potrzeby bez kwalifikacji przedmiotu.

2

Czy zamówienie bezpośrednio służy realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej?

- **DLACZEGO TO WAŻNE?**
Wymagany jest związek bezpośredni, a nie luźne powiązanie z bezpieczeństwem.
- **CO UDOKUMENTOWAĆ?**
Opis zadania OLiOC i wskazanie, jak przedmiot zamówienia mu służy.
- **TYPOWY BŁĄD**
Uznanie, że każdy zakup „dla bezpieczeństwa” wystarczy.

3

Czy zamówienie mieści się w katalogu art. 157a ust. 1?

- **DLACZEGO TO WAŻNE?**
Katalog przedmiotowy ogranicza zakres wyłączenia.
- **CO UDOKUMENTOWAĆ?**
Wskazanie konkretnego elementu katalogu (schronienie, łączność, teleinformatyka, wykrywanie/ostrzeganie, medycyna).
- **TYPOWY BŁĄD**
Dopisywanie kategorii, których przepis nie obejmuje.

4

Czy finansowanie lub dofinansowanie pochodzi ze środków z art. 155 ust. 2 pkt 3?

- **DLACZEGO TO WAŻNE?**
To warunek konieczny zastosowania wyłączenia.
- **CO UDOKUMENTOWAĆ?**
Decyzję, umowę lub plan finansowy, klasyfikację środków, wskazanie dysponenta.
- **TYPOWY BŁĄD**
Pominięcie źródła finansowania albo mylenie strumieni środków.

5

Czy w zadaniu nie występują środki UE lub zagraniczne z art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 u.f.p.?

- **DLACZEGO TO WAŻNE?**
Ich udział przywraca PZP albo procedury międzynarodowe (ust. 2).
- **CO UDOKUMENTOWAĆ?**
Analizę dokumentów finansowania, umów, wytycznych, deklaracji dawcy.
- **TYPOWY BŁĄD**
Założenie, że art. 157a zawsze „wygrywa” z zasadami finansowania.

REGUŁA TESTU

Jeżeli na którekolwiek z pytań dotyczących warunków odpowiedź brzmi „nie”, zastosowanie art. 157a wymaga ponownej analizy albo jest wyłączone.

Kategorie zamówień szczególnie istotne dla JST

Katalog przedmiotowy art. 157a ust. 1 wyznacza granice wyłączenia. Poniżej praktyczne znaczenie poszczególnych kategorii.

Kategoria	Możliwe znaczenie praktyczne	Na co uważać
Infrastruktura zapewniająca schronienie w budowlach ochronnych	Budowa, modernizacja, adaptacja lub wyposażenie elementów infrastruktury zapewniającej schronienie ludności.	Nie każdy remont czy adaptacja pomieszczenia mieści się w art. 157a. Trzeba wykazać związek z budowlą ochronną i zadaniem OLiOC.
Łączność i komunikacja	Rozwiązania umożliwiające komunikację organów, służb i podmiotów ochrony ludności w sytuacji zagrożenia.	Odróżnić zwykłe usługi telekomunikacyjne od rozwiązań bezpośrednio służących zadaniom OLiOC.
Dostawy i usługi teleinformatyczne i telekomunikacyjne	Systemy, urządzenia, oprogramowanie i usługi wspierające bezpieczeństwo, przepływ informacji i zarządzanie sytuacją zagrożenia.	Ocenić ochronę danych, integrację z systemami publicznymi i ewentualne wymogi wynikające z finansowania.
Wykrywanie zagrożeń, powiadamianie, ostrzeganie i alarmowanie	Systemy powiadamiania i alarmowania, syreny, detektory, integracje, aplikacje, zarządzanie alertami.	Opis przedmiotu musi pozwalać ocenić funkcje, niezawodność, serwis i kompatybilność.

Kategoria	Możliwe znaczenie praktyczne	Na co uważać
Tymczasowe miejsca udzielania pomocy medycznej	Rozwiązania organizacyjne, wyposażenie i infrastruktura do czasowego udzielania pomocy medycznej.	Nie mylić z każdym zakupem medycznym; potrzebny jest związek z organizacją takich miejsc w ramach OLiOC.
Infrastruktura medyczna o podwójnym przeznaczeniu	Rozbudowa infrastruktury o elementy umożliwiające określone funkcje w warunkach zwykłych i nadzwyczajnych.	Kategoria jest szczegółowa: chodzi o elementy podwójnego przeznaczenia, w tym chirurgię oraz przechowywanie wyrobów medycznych, krwi i produktów krwio pochodnych.

Warunki i przebieg uproszczonego postępowania

Choć art. 157a wyłącza PZP, nie pozostawia zamawiającego bez reguł. Z ust. 3 wynika zestaw obowiązków, które wyznaczają minimalne ramy postępowania.

Postępowanie wszczyna się i ogłasza w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej zamawiającego. W toku postępowania zamawiający zapewnia przejrzystość i równe traktowanie podmiotów zainteresowanych realizacją zamówienia oraz uwzględnia okoliczności mogące mieć wpływ na jego udzielenie. Przy zamówieniach o największej wartości - równej lub przekraczającej 86 200 000 zł dla robót budowlanych oraz 43 100 000 zł dla dostaw lub usług - stosuje się przesłankę wykluczenia wykonawcy związaną z brakiem możliwości ustalenia beneficjenta rzeczywistego, w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy.

Zamawiający powinien kierować się, obok ceny, również innymi kryteriami, w szczególności odnoszącymi się do aspektów środowiskowych lub społecznych. Chroni przy tym tajemnicę przedsiębiorstwa wykonawcy, jeżeli została prawidłowo zastrzeżona i wykazana, z wyłączeniem informacji, które nie mogą zostać zastrzeżone (nazwa i adres podmiotu oraz cena, termin realizacji, okres gwarancji i warunki płatności).

Po zakończeniu postępowania zamawiający niezwłocznie zamieszcza w BIP informację o udzieleniu zamówienia (ze wskazaniem podmiotu, z którym zawarł umowę) albo o nieudzieleniu zamówienia

Bezstronność osób po stronie zamawiającego

Odrębny, istotny element dotyczy bezstronności. Osoby wykonujące po stronie zamawiającego czynności w postępowaniu, osoby mogące wpływać na jego wynik oraz osoby udzielające zamówienia podlegają wyłączeniu w sytuacjach opisanych w ust. 4 (m.in. ubieganie się o zamówienie, powiązania rodzinne, wcześniejsze relacje zawodowe z wykonawcą, inne relacje budzące wątpliwości co do bezstronności, prawomocne skazanie za wskazane przestępstwa). Osoby te składają pisemne oświadczenie, którego elementem jest ustawowa klauzula: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”.

Oświadczenie o braku okoliczności konfliktowych składa się nie później niż przed zakończeniem postępowania, a oświadczenie dotyczące prawomocnego skazania - przed rozpoczęciem czynności związanych z przeprowadzeniem postępowania.

Standard dokumentacyjny

Z tych obowiązków wynika praktyczny standard dokumentacyjny. Dobrze przygotowany zamawiający powinien dysponować co najmniej:

- ☒ notatką kwalifikacyjną uzasadniającą zastosowanie art. 157a,
- ☒ ogłoszeniem w BIP,
- ☒ opisem kryteriów,
- ☒ śladem komunikacji z zainteresowanymi podmiotami,
- ☒ notatką z oceny i wyboru,
- ☒ informacją o wyniku w BIP,
- ☒ kompletem oświadczeń osób uczestniczących po stronie zamawiającego.

Choć część z tych dokumentów nie wynika wprost z literalnego brzmienia przepisu, ich sporządzenie jest rekomendowaną praktyką, będącą efektem doświadczeń zebranych w toku procedur kontrolnych i postępowań o udzielenie zamówień publicznym adwokata Mateusza Tuńskiego i jego zespołu prawników (autorów niniejszego poradnika). Taki zestaw dokumentów należy uznać za prawidłową politykę ostrożnościową, która ułatwia obronę decyzji w razie kontroli.

Co z postępowaniami w toku 29 maja 2026 r.?

Nowy tryb dotyczy postępowań wszczynanych od 29 maja 2026 r.

Nowy tryb dotyczy postępowań wszczynanych od 29 maja 2026 r. Zgodnie z przepisem przejściowym zawartym w art. 11 ustawy nowelizującej, do postępowań o udzielenie zamówienia publicznego oraz postępowań o zawarcie umowy ramowej, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie nowelizacji, stosuje się przepisy dotychczasowe. Również do umów zawartych przed tym dniem - oraz zawartych później, lecz w następstwie postępowań wszczętych wcześniej - stosuje się przepisy dotychczasowe.

W praktyce oznacza to, że postępowanie rozpoczęte według PZP prowadzi się do końca na zasadach PZP; nie „przełącza się” go w trakcie na nowy tryb. Przy planowaniu nowych inwestycji warto więc świadomie ustalić moment wszczęcia postępowania, mając na uwadze, który reżim znajdzie zastosowanie.

W tym miejscu warto wyczulić zamawiających na nieprzemyślane unieważnianie lub zakańczanie dotychczas rozpoczętych postępowań w ramach procedury PZP, wszak należy pamiętać, że decyzje zamawiającego w takim zakresie podlegają stosownej kontroli i zaskarżeniu zgodnie z PZP. Dlatego też korzystanie z takich rozwiązań powinno odbywać się zgodnie z aktualnymi przepisami i praktyką stosowania PZP.

Czego art. 157a nie oznacza - najczęstsze błędne uproszczenia

Najpoważniejsze ryzyka biorą się nie z samej treści przepisu, lecz z jego skrótowego rozumienia.

Poniżej zaprezentowano kilka uproszczeń, które bywają niebezpieczne, wraz z bezpieczniejszym ujęciem.

Twierdzenie „**to zakup dla bezpieczeństwa, więc PZP nie obowiązuje**” pomija fakt, że przepis wymaga spełnienia konkretnych, kumulatywnych warunków, a nie tylko ogólnego celu bezpieczeństwa. Bezpieczniej jest najpierw przejść test pięciu kroków, a dopiero potem zdecydować o reżimie.

Przekonanie „**możemy wybrać dowolnego wykonawcę**” pomija obowiązek zapewnienia przejrzystości i równego traktowania zainteresowanych podmiotów. Procedura jest uproszczona, ale nadal musi być opisana, udokumentowana i uczciwa.

Założenie „**nie trzeba publikować ogłoszenia**” jest wprost sprzeczne z ust. 3 pkt 1, który nakazuje ogłoszenie w BIP. Z kolei przekonanie „cena wystarczy” pomija, że w infrastrukturze ochronnej cena nie wyczerpuje kryteriów bezpieczeństwa, trwałości i serwisu - przepis wprost dopuszcza także inne kryteria.

Pogląd „**nie ma KIO, więc nie ma ryzyk**” jest złudny: brak typowej ścieżki odwoławczej znanej z PZP nie znosi kontroli, odpowiedzialności za finanse publiczne, odpowiedzialności cywilnej ani ryzyk reputacyjnych.

Wreszcie założenie „**wystarczy krótka wiadomość do wykonawcy**” może nie zapewnić przejrzystości i równego traktowania; bezpieczniejsze są ogłoszenie w BIP, jasne kryteria, ślad komunikacji i notatka z wyboru.

Ryzyka po stronie zamawiającego

Sześć obszarów ryzyka, które najczęściej decydują o prawidłowości skorzystania z art. 157a.

01

Pierwszym i najpoważniejszym ryzykiem jest **błędna kwalifikacja zamówienia** - zastosowanie art. 157a do zamówienia, które nie spełnia warunków przepisu. Może to wynikać z pominięcia źródła finansowania, zbyt szerokiego rozumienia katalogu przedmiotowego albo z założenia, że każdy zakup „bezpieczeństwa” jest zakupem bezpośrednio służącym ochronie ludności i obronie cywilnej. Skutkiem bywa zarzut nieprawidłowego wyboru reżimu udzielenia zamówienia.

02

Drugim ryzykiem jest **brak przejrzystości**. Art. 157a wymaga przejrzystości i równego traktowania, ale nie opisuje szczegółowo całej procedury, więc zamawiający musi sam stworzyć jej minimalne ramy. Brak jasnego ogłoszenia, brak kryteriów, nieudokumentowane rozmowy z wykonawcami albo niejasna decyzja o wyborze mogą zostać ocenione negatywnie, nawet jeżeli sam przedmiot zamówienia mieścił się w przepisie.

03

Trzecim ryzykiem jest **niewłaściwa kwalifikacja źródła finansowania**. Wyłączenie przysługuje tylko przy finansowaniu lub dofinansowaniu ze środków z art. 155 ust. 2 pkt 3; przeoczenie udziału środków UE lub zagranicznych, które uruchamiają ust. 2, prowadzi do zastosowania niewłaściwej procedury.

04

Czwartym ryzykiem jest **potraktowanie ceny jako jedynego realnego kryterium**. Źle dobrane rozwiązanie bywa tańsze w zakupie, lecz droższe w utrzymaniu, bardziej awaryjne i trudniejsze w serwisie, a przede wszystkim źle dobrany wykonawca może wydłużać proces i nawet go nie dokończyć w sposób faktycznie zapewniający założone funkcje przedmiotu zamówienia. Dlatego przepis wyraźnie dopuszcza kierowanie się również innymi kryteriami. Jesteśmy w czasach, w których każdy błąd w wyborze wykonawcy i koncepcji prac może wpłynąć na bezpieczeństwo oraz może realnie wygenerować spory i odpowiedzialność po stronie zamawiającego.

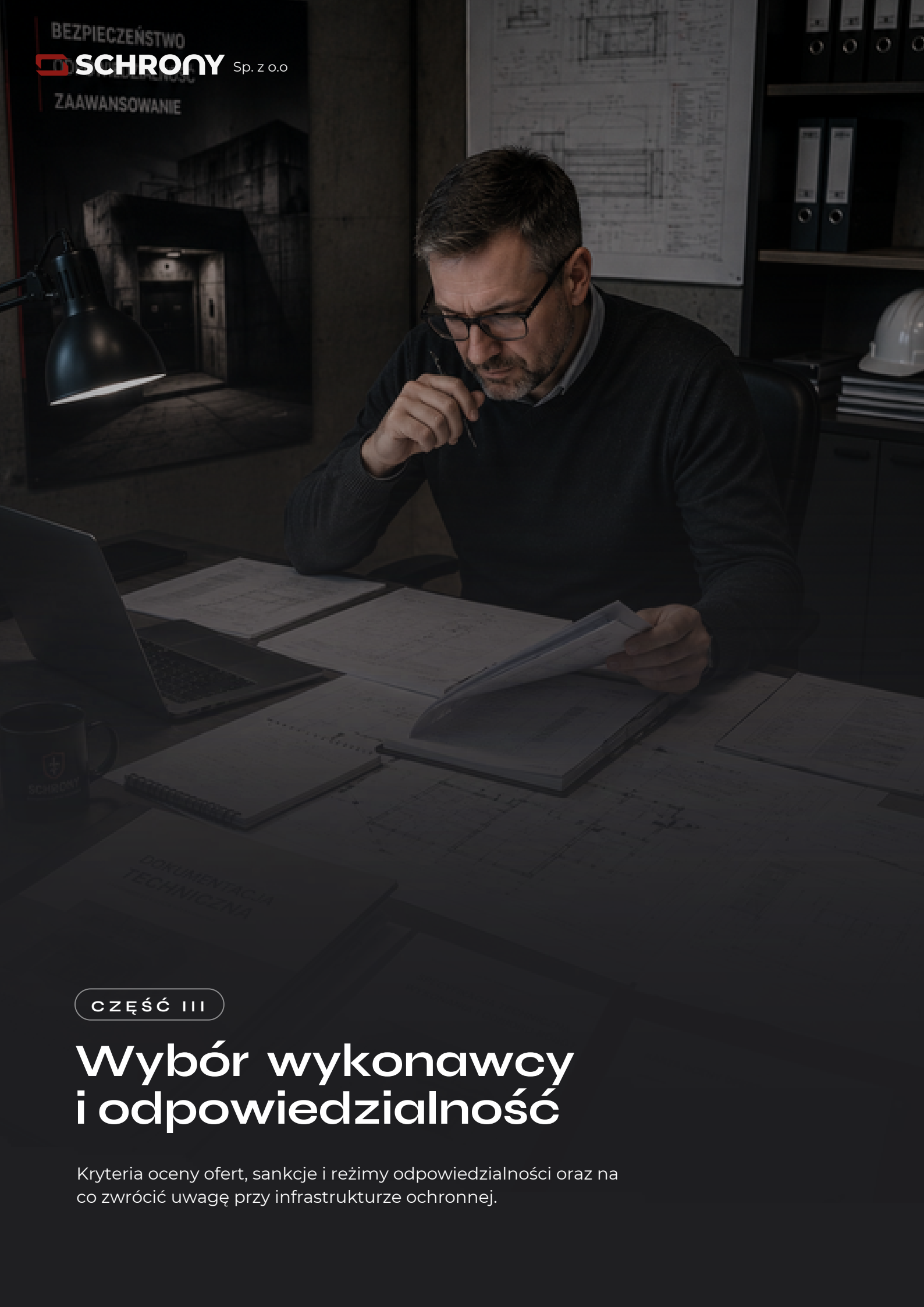
05

Piątym ryzykiem jest **niewłaściwe obchodzenie się z informacjami wrażliwymi**. Z jednej strony ich nadmierne ujawnienie może zagrażać bezpieczeństwu lub naruszać tajemnicę przedsiębiorstwa, z drugiej - całkowite utajnianie wszystkiego kłóci się z wymogiem przejrzystości. Zamawiający powinien rozróżnić informacje, które mają być publiczne, od tych, których ujawnienie byłoby niebezpieczne.

06

Wreszcie nieprawidłowości w stosowaniu art. 157a mogą rodzić **odpowiedzialność z tytułu naruszenia dyscypliny finansów publicznych** oraz narażać zamawiającego na kontrolę instytucji powołanych do nadzoru nad wydatkowaniem środków publicznych. Brak ścieżki odwoławczej do KIO nie oznacza zatem braku jakiejkolwiek kontroli.

CZĘŚĆ III

Wybór wykonawcy i odpowiedzialność

Kryteria oceny ofert, sankcje i reżimy odpowiedzialności oraz na co zwrócić uwagę przy infrastrukturze ochronnej.

Kryteria wyboru wykonawcy

Art. 157a wprost wskazuje, że zamawiający może kierować się - obok ceny - również innymi kryteriami, w szczególności odnoszącymi się do aspektów środowiskowych lub społecznych.

Sformułowanie to nie zamyka katalogu możliwych kryteriów. Przy ich stosowaniu trzeba jednak pamiętać o przejrzystości, równości, związku z przedmiotem zamówienia i o możliwości obiektywnego porównania ofert.

Kryterium	Przykładowe zastosowanie	Ryzyko złego opisu	Dobra praktyka
Cena	Koszt wykonania robót, dostawy lub usługi.	Dominacja ceny może prowadzić do wyboru rozwiązania najsłabszego jakościowo.	Traktować cenę jako istotne, lecz nie zawsze jedyne kryterium.
Parametry techniczne	Odporność, wydajność, kompatybilność, funkcje bezpieczeństwa.	Premiowanie parametru bez związku z potrzebą ogranicza konkurencję.	Powiązać parametr z funkcją ochronną i opisać sposób punktacji.
Doświadczenie zespołu	Ocena osób faktycznie realizujących zamówienie.	Mylenie kryterium zespołu z ogólnymi właściwościami wykonawcy.	Oceniać konkretne osoby i ich wpływ na jakość wykonania.
Serwis	Czas reakcji, dostępność wsparcia, przeglądy.	Niejasne deklaracje bez sankcji umownych.	Powiązać kryterium z warunkami umowy i sposobem weryfikacji.

Kryterium	Przykładowe zastosowanie	Ryzyko złego opisu	Dobra praktyka
Gwarancja	Dłuższy lub lepiej opisany okres gwarancji.	Zawyżanie okresu bez realnej wartości.	Określić minimalny i maksymalny punktowany zakres.
Koszty eksploatacji	Zużycie energii, przeglądy, części, utrzymanie.	Brak wspólnej metody kalkulacji.	Opisać dane wejściowe i wzór kalkulacji.
Organizacja realizacji	Harmonogram, komunikacja, zarządzanie ryzykiem.	Subiektywna ocena bez kryteriów.	Wskazać podkryteria i oczekiwane elementy opisu.
Aspekty środowiskowe i społeczne	Materiały, energooszczędność, dostępność, lokalne potrzeby użytkowników.	Oderwanie od przedmiotu zamówienia.	Stosować tam, gdzie mają realne znaczenie dla zamówienia.
Dysponowanie zespołem wyspecjalizowanym w infrastrukturze ochronnej	Dostęp do projektantów i specjalistów z doświadczeniem w budowlach ochronnych, schronach i obiektach podwójnego przeznaczenia (architektura, konstrukcja, instalacje, część technologiczna schronu).	Sformułowanie kryterium niedostosowanego faktycznie do przedmiotu zamówienia.	Opisać wymagany zakres kompetencji obiektywnie i proporcjonalnie, dopuszczając wykazanie zasobów własnych lub udostępnionych (np. podwykonawstwo części technologicznej); oceniać realny wpływ zespołu na jakość i bezpieczeństwo rozwiązania.
Dostęp do producentów i dostawców kluczowych elementów schronowych	Zdolność pozyskania certyfikowanych elementów decydujących o funkcji ochronnej (np. systemy filtrowentylacji, drzwi i włazy ochronne, elementy hermetyzacji, zasilanie awaryjne), w tym poprzez współpracę z producentami.	Wskazanie nieodpowiedniego producenta lub rozwiązania, co może zwiększać koszty lub utrudnić realizację zamówienia.	Opisywać wymagane funkcje i parametry elementów, a nie marki; oceniać wiarygodność łańcucha dostaw i serwisu, dopuszczając rozwiązania równoważne.

Dlaczego kryteria pozacenowe mają szczególne znaczenie przy obiektach zbiorowej ochrony?

Obiekty zbiorowej ochrony - schrony, ukrycia, budowle ochronne, a także obiekty podwójnego przeznaczenia łączące funkcję użytkową z funkcją schronienia - różnią się od typowych inwestycji publicznych jedną zasadniczą cechą: ich rzeczywista wartość ujawnia się dopiero w sytuacji zagrożenia, gdy nie ma już możliwości korekty błędów. Budynek biurowy, w którym coś zaprojektowano nieoptymalnie, można poprawić w trakcie eksploatacji. W przypadku budowli ochronnej błąd w doborze parametrów, w technologii hermetyzacji, w systemie filtrowentylacji czy w zasilaniu awaryjnym może oznaczać, że obiekt nie spełni swojej funkcji wtedy, gdy będzie ona najbardziej potrzebna. To przesunąć ciężar decyzji z ceny na jakość, kompetencje i niezawodność. Właśnie dlatego kryteria pozacenowe nie są tu dodatkiem, lecz istotą odpowiedzialnego przygotowania inwestycji.

Doświadczenie wykonawcy ma w tym kontekście wymiar wykraczający poza zwykłą referencję. Projektowanie i realizacja obiektów ochronnych wymaga znajomości specyficznych wymagań technicznych, norm, rozwiązań konstrukcyjnych i instalacyjnych, których nie stosuje się w typowym budownictwie. Wykonawca, który mierzył się już z takimi zadaniami, rozpoznaje ryzyka wcześniej, trafniej przewiduje problemy na styku branż (architektura, konstrukcja, instalacje sanitarne, elektryczne, teletechniczne, część technologiczna schronu) i sprawniej prowadzi obiekt przez wymagane uzgodnienia. Brak takiego doświadczenia nie ujawnia się od razu - jego koszt pojawia się później, w postaci błędów dokumentacji, opóźnień, kosztownych poprawek lub rozwiązań, które formalnie istnieją, lecz w praktyce nie zapewniają deklarowanej ochrony.

Wykwalifikowany, interdyscyplinarny zespół jest tego naturalnym przedłużeniem. Obiekt zbiorowej ochrony to nie suma niezależnych branż, lecz układ, w którym rozwiązania muszą być spójne: szczelność i hermetyzacja zależą od konstrukcji, wentylacja w trybie zamkniętym od instalacji i zasilania, a funkcja schronu od prawidłowego zgrania wszystkich tych elementów. Realny dostęp do specjalistów potrafiących zaprojektować i skoordynować te warstwy - w tym do projektantów części technologicznej schronu - bezpośrednio przekłada się na bezpieczeństwo użytkowników i na to, czy obiekt przejdzie odbiory bez kosztownych korekt.

Dostęp do producentów i dostawców kluczowych elementów decyduje natomiast o tym, czy zaprojektowane rozwiązania da się rzeczywiście wykonać, w wymaganym standardzie i terminie. Elementy przesądzające o funkcji ochronnej - systemy filtrowentylacji, drzwi i włazy ochronne, elementy hermetyzacji, awaryjne źródła zasilania - pochodzą od wyspecjalizowanych dostawców, a ich certyfikacja, dostępność i serwis mają znaczenie krytyczne. Wiarygodny łańcuch dostaw ogranicza ryzyko opóźnień, wymuszonych zamienników o niższych parametrach oraz problemów z późniejszym utrzymaniem i wymianą podzespołów. Z perspektywy zamawiającego nie chodzi przy tym o konkretnego producenta, lecz o pewność, że deklarowane funkcje zostaną dostarczone realnie, a nie tylko opisane na papierze.

Prawidłowy dobór parametrów technicznych spina wszystkie powyższe wątki. Parametry obiektu ochronnego - pojemność, kategoria, odporność, wydajność systemów, czas autonomicznego działania - muszą odpowiadać rzeczywistym potrzebom i przewidywanym scenariuszom, a jednocześnie być realistyczne wobec uwarunkowań lokalizacji, gruntu, istniejącej infrastruktury i budżetu. Parametry przeszacowane podnoszą koszt bez realnej korzyści; niedoszacowane tworzą obiekt, który formalnie istnieje, lecz nie zapewnia zakładanego poziomu ochrony. Trafny dobór parametrów jest więc decyzją, która wymaga jednocześnie wiedzy technicznej i zrozumienia funkcji ochronnej.

Powyższe odnosi się nie tylko do budowy nowych obiektów, ale w równym stopniu do prac poprzedzających każdą inwestycję: inwentaryzacji istniejącej infrastruktury oraz analiz dotyczących możliwości jej modernizacji, adaptacji lub remontu na potrzeby zbiorowej ochrony. Prace te nie są czynnością czysto techniczną, ponieważ wiążą się bezpośrednio z zadaniami ochrony ludności i obrony cywilnej. To na ich podstawie ustala się, czy dany obiekt budowlany albo jego część może zostać uznany za budowlę ochronną (art. 83 oraz art. 86–88 u.o.l.o.c.), jakie warunki musi w tym celu spełnić, a także czy i w jakim zakresie wymaga dostosowania. Z zadaniami własnymi jednostek samorządu terytorialnego w zakresie utrzymania i modernizacji budowli ochronnych oraz z obowiązkiem ewidencjonowania obiektów zbiorowej ochrony (w tym zasilania danymi Centralnej Ewidencji Obiektów Zbiorowej Ochrony i stałego monitorowania stanu zasobów) wiąże się konieczność rzetelnej, fachowej oceny stanu faktycznego - a nie jedynie formalnego opisu.

Na etapie diagnostycznym znaczenie kryteriów pozacenowych jest co najmniej tak duże jak przy realizacji, a pod pewnym względem nawet większe. Inwentaryzacja i analiza możliwości modernizacji lub adaptacji są bowiem decyzjami pochodnymi: ich wynik staje się punktem wyjścia dla wszystkich kolejnych rozstrzygnięć - zakresu inwestycji, technologii, kosztorysu, harmonogramu i samej kwalifikacji prawnej zamówienia. Błąd popełniony na tym etapie nie pozostaje błędem lokalnym, ponieważ eskaluje w czasie - zniekształcając założenia projektowe i budżetowe oraz generując koszty znacznie przewyższające ewentualną oszczędność na cenie analizy. Ocena oparta na powierzchownym oglądzie, bez znajomości specyfiki budowli ochronnych, potrafi przeoczyć wady konstrukcji, ograniczenia szczelności i hermetyzacji, niedostatki wentylacji w trybie zamkniętym czy zasilania awaryjnego - czyli właśnie te elementy, które przesądzają o realnej funkcji ochronnej obiektu.

Dlatego również do prac inwentaryzacyjnych i analitycznych nie należy podchodzić jak do zamówienia, w którym rozstrzyga wyłącznie cena. Doświadczenie wykonawcy decyduje o tym, czy diagnoza trafnie rozpozna stan obiektu i jego rzeczywisty potencjał modernizacyjny.

Wykwalifikowany, interdyscyplinarny zespół pozwala ocenić obiekt całościowo - w warstwie konstrukcyjnej, instalacyjnej i technologicznej - zamiast w oderwanych fragmentach. Dostęp do producentów i dostawców kluczowych elementów umożliwia realistyczne określenie, czy i jakim kosztem da się obiekt doposażyć lub dostosować przy użyciu certyfikowanych, dostępnych i serwisowanych rozwiązań. Prawidłowy dobór i weryfikacja parametrów technicznych już na etapie analizy przesądza zaś, czy rekomendacje modernizacji, adaptacji lub remontu będą wykonalne i adekwatne do zakładanej funkcji ochronnej. Najtańsza analiza, która te aspekty pomija, bywa najdroższym wyborem - prowadzi do rekomendacji nietrafnych, a w skrajnych przypadkach do obiektu, który formalnie figuruje jako budowla ochronna, lecz w praktyce nie zapewnia zakładanego poziomu ochrony.

Wszystkie wskazane czynniki - doświadczenie, kompetencje zespołu, łańcuch dostaw i prawidłowy dobór parametrów technicznych - najtaniej i najbezpieczniej rozważa się już na etapie planowania inwestycji, zanim zapadną wiążące decyzje o zakresie, lokalizacji, technologii i budżecie. To wtedy kształtuje się program funkcjonalno-użytkowy, opis przedmiotu zamówienia i kryteria oceny ofert, a błędy popełnione na tym etapie są najtrudniejsze i najdroższe do naprawienia później. Dotyczy to także prac poprzedzających samą realizację: rzetelną inwentaryzację istniejącej infrastruktury oraz analizę możliwości jej modernizacji, adaptacji lub remontu warto zaplanować i powierzyć podmiotom o odpowiednim doświadczeniu i zapleczu możliwie wcześnie, ponieważ ich wynik staje się punktem wyjścia dla wszystkich kolejnych rozstrzygnięć. Dlatego warto, aby zamawiający już na etapie planowania rzetelnie przeanalizował potrzeby oraz przemyślał i - w razie potrzeby - skonsultował założenia techniczne, organizacyjne i prawne z podmiotami dysponującymi odpowiednim doświadczeniem, z zachowaniem zasad przejrzystości, równego traktowania i uczciwej konkurencji.

PAMIĘTAJ

Należy przy tym pamiętać, że objęcie konkretnej usługi - w tym inwentaryzacyjnej lub analitycznej - trybem z art. 157a wymaga odrębnej oceny kwalifikacyjnej (przedmiot, bezpośredni związek z zadaniami ochrony ludności i obrony cywilnej oraz źródło finansowania); sama doniosłość prac dla bezpieczeństwa nie przesądza automatycznie o zastosowaniu wyłączenia. Wczesna, dobrze przygotowana analiza nie tylko ogranicza ryzyko prawne i finansowe, ale przede wszystkim zwiększa szansę, że powstały obiekt rzeczywiście spełni swoją funkcję - ochronę życia i zdrowia ludzi.

Sankcje i odpowiedzialność związane z naruszeniem lub nieuzasadnionym skorzystaniem z art. 157a u.o.l.o.c.

Art. 157a nie zawiera odrębnego przepisu sankcyjnego. Odpowiedzialność wynika z reżimów ogólnych - które warto precyzyjnie przyporządkować.

14.1. Punkt wyjścia: art. 157a nie zawiera własnej sankcji

Artykuł 157a u.o.l.o.c. nie zawiera odrębnego przepisu sankcyjnego za „naruszenie” ani za „nieuzasadnione skorzystanie” z przewidzianego w nim trybu. Jedynym elementem o charakterze represyjnym wbudowanym w sam przepis jest art. 157a ust. 5, który nakazuje, by oświadczenie o bezstronności było składane pod rygorem odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia, oraz przewiduje, że zawarta w oświadczeniu klauzula („Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.”) zastępuje pouczenie organu.

Cała pozostała odpowiedzialność wynika z reżimów ogólnych. Dla ich prawidłowego przyporządkowania trzeba rozróżnić dwa odrębne typy sytuacji:

01

Nieuzasadnione skorzystanie z wyłączenia, tj. sytuacja, gdy zamawiający stosuje art. 157a, mimo że jego przesłanki nie były spełnione (np. przedmiot poza katalogiem ust. 1, brak bezpośredniego związku z zadaniami ochrony ludności i obrony cywilnej, niewłaściwe źródło finansowania, albo udział środków UE/zagranicznych uruchamiający ust. 2). Skutek wówczas jest następujący: zamówienie, które powinno było zostać udzielone na podstawie ustawy z dnia 11 września 2019 r. - Prawo zamówień publicznych, udzielono z jej pominięciem.

02

Naruszenie reguł samego art. 157a, tj. sytuacja, w której przesłanki wyłączenia były spełnione, lecz zamawiający uchybił obowiązkom z ust. 3–6 (brak ogłoszenia w BIP, naruszenie przejrzystości lub równego traktowania, niezastosowanie przesłanki wykluczenia powiązanej z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy przy progach z ust. 3 pkt 3, niewyłączenie osoby objętej ust. 4, brak oświadczeń z ust. 5).

Oba scenariusze uruchamiają częściowo różne reżimy, omówione poniżej.

14.2. Doprecyzowanie źródła finansowania (warunek, którego naruszenie jest najczęstsze)

Ponieważ większość scenariuszy odpowiedzialności wiąże się z błędem co do źródła finansowania, należy ująć ten element precyzyjnie. Zgodnie z art. 155 ust. 1 u.o.l.o.c. na finansowanie zadań z zakresu ochrony ludności i obrony cywilnej przeznaczają się corocznie środki w wysokości nie niższej niż 0,3% produktu krajowego brutto. W skład tych środków wchodzi strumień wskazany w art. 155 ust. 2, w tym - w pkt 3 - „środki ujęte w ramach limitu wydatków na finansowanie potrzeb obronnych, o którym mowa w art. 40 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2022 r. o obronie Ojczyzny, w wysokości 0,15% produktu krajowego brutto”.

Należy zwrócić uwagę na relację między tymi przepisami, aby uniknąć błędu interpretacyjnego. Artykuł 40 ust. 1 pkt 2 ustawy o obronie Ojczyzny (tekst jednolity Dz.U. 2025 poz. 825) ustanawia ogólny limit wydatków na potrzeby obronne Rzeczypospolitej Polskiej na poziomie co najmniej 3% PKB w roku 2023 i latach kolejnych. Wartość „0,15% PKB” nie jest zatem treścią art. 40 ustawy o obronie Ojczyzny, lecz wielkością określoną w samym art. 155 ust. 2 pkt 3 u.o.l.o.c. - to część wydzielana z ogólnego limitu obronnego z przeznaczeniem na zadania ochrony ludności i obrony cywilnej. Mechanizm wydzielenia potwierdzają art. 155 ust. 4 (Minister Obrony Narodowej wydziela te środki na etapie projektu budżetu) oraz art. 155 ust. 6 (środki te ujmują się w częściach budżetu 17, 42 i 85 w dziale 752 „Obrona narodowa”, na realizację zadań z art. 152 ust. 2 i 3 u.o.l.o.c.).

KONSEKWENCJA DLA ART. 157A

Wyłączenie PZP dotyczy wyłącznie zamówień finansowanych lub dofinansowywanych z tego konkretnego strumienia (0,15% PKB wydzielane z limitu obronnego), a nie z całości środków na ochronę ludności (0,3% PKB) ani z dowolnych środków „na bezpieczeństwo”. Błąd w tym zakresie jest najczęstszym źródłem ryzyka.

14.3. Odpowiedzialność za naruszenie dyscypliny finansów publicznych

Jest to reżim podstawowy po stronie zamawiającego, ponieważ środki z art. 155 ust. 2 pkt 3 są środkami publicznymi (art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, tekst jednolity Dz.U. 2025 poz. 1483), a zamawiającymi są jednostki sektora finansów publicznych. Reżim reguluje ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (tekst jednolity Dz.U. 2025 poz. 1484; dalej: u.o.n.d.f.p.).

14.3.1. Punkt odniesienia: obowiązek stosowania PZP i jego ustawowe wyłączenia

Zgodnie z art. 44 ust. 4 u.f.p. jednostki sektora finansów publicznych zawierają umowy, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane, na zasadach określonych w przepisach o zamówieniach publicznych, „o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej”. W doktrynie nie budzi wątpliwości, że zasada ta może doznawać wyłączeń zarówno w samym PZP (np. art. 4 PZP), jak i w odrębnych ustawach. Art. 157a u.o.l.o.c. jest właśnie takim wyłączeniem ustanowionym w odrębnej ustawie: dla zamówień spełniających jego przesłanki ustawowo wyłącza stosowanie PZP.

Z tego wynika kluczowa dla całej oceny zależność. Jeżeli przesłanki art. 157a są spełnione, zamawiający działa legalnie - postępuje „na zasadach określonych w odrębnych przepisach”, do czego art. 44 ust. 4 u.f.p. wprost upoważnia, a w konsekwencji nie dochodzi do naruszenia dyscypliny w warstwie zamówieniowej. Jeżeli natomiast przesłanki nie były spełnione, ustawowe wyłączenie nie przysługiwało, a obowiązek udzielenia zamówienia według PZP nie został uchylony - jego niezrealizowanie staje się naruszeniem dyscypliny finansów publicznych. Ocena odpowiedzialności sprowadza się więc w pierwszej kolejności do prawidłowości kwalifikacji zamówienia, a nie do abstrakcyjnego pytania o „prawo do” pominięcia PZP.

14.3.2. Podstawy odpowiedzialności (art. 17 u.o.n.d.f.p.)

Przy nieuzasadnionym skorzystaniu z art. 157a podstawowy do zastosowania powinien być art. 17 ust. 1b pkt 1 u.o.n.d.f.p. - naruszeniem dyscypliny jest udzielenie zamówienia publicznego wykonawcy, który nie został wybrany w trybie lub procedurze określonych w przepisach o zamówieniach publicznych. Objęcie tym przepisem sytuacji całkowitego niezastosowania PZP jest w orzecznictwie organów dyscyplinarnych utrwalone. Główna Komisja Orzekająca w orzeczeniu z dnia 21 maja 2018 r. (BDF1.4800.7.2018) przyjęła, że zakres przedmiotowy art. 17 ust. 1b pkt 1 obejmuje m.in. sytuację, w której podmiot wydatkujący środki publiczne w ogóle nie zastosował procedur zamówień publicznych, co odpowiada uchybieniu obowiązkowi udzielania zamówień zgodnie. Uzupełniając zastosowanie znajduje art. 17 ust. 1c u.o.n.d.f.p. (naruszenie przepisów o zamówieniach publicznych „w inny sposób” niż określony w ust. 1 i 1b–1bc, jeżeli miało wpływ na wynik postępowania, chyba że nie doszło do udzielenia zamówienia).

Gdy uchybienie dotyczy bezstronności i oświadczeń, w grę wchodzi art. 17 ust. 4 (niezłożenie oświadczenia o okolicznościach powodujących wyłączenie) oraz art. 17 ust. 5 (niewyłączenie osoby podlegającej wyłączeniu z postępowania na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych).

14.3.3. Granice odpowiedzialności i kwestie wymagające ostrożności

Zakres odpowiedzialności wyznaczają jednak granice, których nie wolno pomijać. Po pierwsze, przepisy określające czyny stanowiące naruszenie dyscypliny finansów publicznych mają charakter sankcyjny i nie podlegają wykładni rozszerzającej; każdy z czynów (ustalenie wartości, podział zamówienia, udzielenie zamówienia poza trybem PZP) jest odrębny pod względem znamion i osoby odpowiedzialnej. Po drugie, odpowiedzialność jest oparta na winie i wymaga udowodnienia konkretnej osobie zawinionego popełnienia konkretnego czynu, ze wskazaniem sposobu i czasu jego popełnienia, naruszonego przepisu oraz przepisu u.o.n.d.f.p. typizującego naruszenie - nie może być przypisywana automatycznie ani „zbiorczo” bez takiego wykazania. Po trzecie, znaczenie ma rozróżnienie między rzeczywistym niezastosowaniem PZP a jedynie wadliwym nazewnictwem przy prawidłowo przeprowadzonej procedurze - w tym drugim przypadku trudno mówić o naruszeniu.

Na tym tle realny obszar niepewności w odniesieniu do art. 157a jest węższy, niż mogłoby się wydawać, ale istnieje. Po pierwsze, gdy zamawiający po własnej analizie uważał, że dysponował (choć ostatecznie błędną) podstawą ustawową wyłączenia, ocena winy może być bardziej złożona niż przy całkowicie bezpodstawnym pominięciu PZP; dobra wiara i staranność kwalifikacji mogą rzutować na przypisanie i wymiar odpowiedzialności. Po drugie, dyskusyjne pozostaje, czy obowiązek wyłączenia osoby oraz oświadczenia oparte na art. 157a ust. 4–5 u.o.l.o.c. mieszczą się w pojęciu wyłączenia i oświadczeń „na podstawie przepisów o zamówieniach publicznych” z art. 17 ust. 4–5 u.o.n.d.f.p., skoro ich źródłem jest u.o.l.o.c., a nie PZP. Tu zasada zakazu wykładni rozszerzającej działa raczej na korzyść obwinionego.

14.3.4. Odrębna warstwa: legalność i gospodarność wydatku (art. 44 ust. 2–3 u.f.p.)

Prawidłowy wybór trybu udzielenia zamówienia nie wyczerpuje obowiązków zamawiającego. Niezależnie od warstwy „zamówieniowej” każdy wydatek ze środków publicznych podlega ogólnym zasadom gospodarki finansowej z art. 44 u.f.p.: dokonywania wydatków zgodnie z przepisami dotyczącymi poszczególnych rodzajów wydatków (ust. 2 - zasada legalności) oraz w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów optymalnego doboru metod i środków do założonych celów (ust. 3 - celowość, oszczędność, efektywność i skuteczność). Oznacza to, że nawet prawidłowe skorzystanie z art. 157a (a więc brak naruszenia w warstwie zamówieniowej) nie zwalnia z odpowiedzialności za racjonalność i gospodarność samego wydatku - co ma bezpośrednie przełożenie na tezę, że kryterium ceny nie wyczerpuje należytej staranności przy zakupach dotyczących infrastruktury ochronnej.

14.4. Odpowiedzialność karna

Ryzyko karne wiąże się tu w naszej ocenie z trzema przepisami Kodeksu karnego (tekst jednolity Dz.U. 2025 poz. 383; dalej: k.k.). Poniżej wyjaśniamy, czego dotyczy każdy z nich.

14.4.1. Art. 233 k.k. - fałszywe oświadczenie (bezpośrednio przywołany w art. 157a)

To jedyna sankcja powiązana wprost z treścią art. 157a. Mechanizm jest następujący: art. 233 § 6 k.k. nakazuje stosować odpowiednio przepisy § 1–3 oraz § 5 do osoby, która składa fałszywe oświadczenie, jeżeli przepis ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Art. 157a ust. 5 u.o.l.o.c. jest właśnie takim przepisem. W konsekwencji osoba, która w oświadczeniu o bezstronności zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega odpowiedzialności jak za czyn z art. 233 § 1 k.k., to jest karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8. Jest to znamię odnoszące się do zindywidualizowanego, umyślnego czynu konkretnej osoby fizycznej.

14.4.2. Art. 305 k.k. - utrudnianie lub udaremnianie postępowania o udzielenie zamówienia publicznego

W brzmieniu obowiązującym art. 305 § 1 k.k. penalizuje tego, kto utrudnia lub udaremnia przetarg albo postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego, działając na szkodę właściciela mienia, osoby lub instytucji, na rzecz której przetarg jest dokonywany bądź która prowadzi postępowanie, albo na szkodę interesu publicznego. Inne naruszenie uregulowano w § 2 (wejście w porozumienie, rozpowszechnianie informacji lub przemilczenie istotnych okoliczności w celu wywarcia bezprawnego wpływu na wynik) oraz w § 3 (działanie w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej).

Warto w tym miejscu wskazać, że znamię obejmuje wprost „postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego”. Powstaje pytanie, czy uproszczone postępowanie z art. 157a, w którym PZP jest wyłączone, mieści się w tym pojęciu. Za szerokim ujęciem przemawia obecne, rozszerzone brzmienie przepisu (obejmujące również przesłankę „na szkodę interesu publicznego”) oraz publiczny charakter środków i podmiotu. Wobec braku orzecznictwa odnoszącego się do przepisu, który zaczął obowiązywać 29 maja 2026 roku, należy jednak traktować tę kwalifikację jako nieprzesądzoną, lecz o której należało wspomnieć.

14.4.3. Art. 231 k.k. - nadużycie uprawnień przez funkcjonariusza publicznego

To przepis o największym znaczeniu, gdy osoba po stronie zamawiającego świadomie i bezpodstawnie kwalifikuje zamówienie jako objęte wyłączeniem z art. 157a, by ominąć obowiązkowy tryb PZP. Art. 231 k.k. chroni prawidłowe wykonywanie funkcji publicznych i dotyczy funkcjonariusza publicznego, który przekracza swoje uprawnienia albo nie dopełnia ciążących na nim obowiązków, działając przez to na szkodę interesu publicznego lub prywatnego. W realiach art. 157a takim zachowaniem może być świadome potraktowanie zamówienia jako objętego wyłączeniem, mimo że jego przesłanki nie są spełnione, a więc obejście trybu, który był obowiązkowy. Przepis różnicuje przy tym sytuacje: odrębnie ujmując działanie podjęte w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub osobistej, które traktowane jest surowiej, oraz przypadek nieumyślny, w którym sprawca wyrządza istotną szkodę, oceniany łagodniej. Istotne jest jednak to, że odpowiedzialność z tego przepisu wymaga wykazania winy oraz działania na szkodę chronionego interesu, a w związku z tym samo błędne, lecz podjęte w dobrej wierze zakwalifikowanie zamówienia z reguły nie wystarcza do przypisania odpowiedzialności karnej.

14.5. Odpowiedzialność cywilna, ważność umowy, regres

Jeżeli wyłączenie zastosowano prawidłowo, umowa zawarta w trybie art. 157a jest umową cywilnoprawną i reżim nieważności właściwy dla PZP nie znajduje zastosowania. W scenariuszu przewidzianym dla bezpodstawnego wyłączenia ocena ważności umowy jest złożona i zależy od konkretnego stanu faktycznego - w grę może wchodzić analiza na gruncie art. 58 Kodeksu cywilnego (czynność sprzeczna z ustawą), a także rozważenie konsekwencji wynikających z PZP, gdyby przyjąć, że zamówienie mu podlegało. Nie należy jednak przyjmować automatycznej nieważności jako reguły; jest to kwestia wymagająca odrębnej oceny.

Niezależnie od powyższego teoretycznie możliwa jest odpowiedzialność odszkodowawcza wobec podmiotów, które wskutek naruszenia przejrzystości lub równego traktowania utraciły szansę uzyskania zamówienia, oraz wewnętrzny regres jednostki wobec osób winnych szkody (na zasadach odpowiedzialności pracowniczej lub - przy spełnieniu jej przesłanek - na podstawie przepisów o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa).

14.6. Kontrola, nadzór i konsekwencje instytucjonalne

Brak ścieżki odwoławczej znanej z PZP (Krajowa Izba Odwoławcza) nie oznacza braku kontroli - to częste i niebezpieczne uproszczenie. Wydatkowanie środków publicznych w trybie art. 157a podlega w szczególności:

- kontroli regionalnych izb obrachunkowych - zgodnie z art. 1 ust. 2 oraz art. 5 ustawy z dnia 7 października 1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (tekst jednolity Dz.U. 2025 poz. 7) izby dokonują kontroli gospodarki finansowej i zamówień publicznych jednostek samorządu terytorialnego oraz innych wskazanych podmiotów, co obejmuje zamówienia udzielane w trybie art. 157a przez JST;
- kontroli Najwyższej Izby Kontroli w zakresie gospodarowania środkami publicznymi;
- kontroli zarządczej i audytowi wewnętrznemu jednostki na podstawie ustawy o finansach publicznych.

Ustalenia kontroli mogą prowadzić do zawiadomienia rzecznika dyscypliny finansów publicznych, a w razie podejrzenia przestępstwa - organów ścigania. Do tego dochodzą konsekwencje służbowe i pracownicze oraz reputacyjne po stronie jednostki.

14.7. Środki UE i zagraniczne - korekty finansowe

Znaczenie tego ryzyka jest w praktyce ograniczone samą konstrukcją przepisu. Zgodnie z art. 157a ust. 2 udział środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych - to jest środków z budżetu Unii Europejskiej oraz niepodlegających zwrotowi środków z pomocy udzielanej przez państwa EFTA (pkt 2), a także niepodlegających zwrotowi środków ze źródeł zagranicznych innych niż wymienione w pkt 2 (pkt 3) - przywraca procedury właściwe dla tych środków, w tym PZP. Jeżeli mimo to uproszczony tryb zostałby zastosowany do zadania finansowanego z takich środków, do pozostałych reżimów odpowiedzialności dochodzi ryzyko korekt finansowych, czyli utraty lub obowiązku zwrotu dofinansowania na zasadach właściwych dla danego mechanizmu finansowania.

14.8. Wnioski praktyczne - jak ograniczyć ryzyko

Ryzyko opisanych sankcji ogranicza spójna, udokumentowana procedura:

- ✓ rzetelna notatka kwalifikacyjna wykazująca łączne spełnienie przesłanek (przedmiot z katalogu ust. 1, bezpośredni związek z zadaniami ochrony ludności i obrony cywilnej, finansowanie ze strumienia z art. 155 ust. 2 pkt 3, brak środków UE/zagranicznych uruchamiających ust. 2);
- ✓ ogłoszenie w BIP; udokumentowane i równe traktowanie zainteresowanych podmiotów oraz jasne kryteria;
- ✓ komplet oświadczeń z art. 157a ust. 5;
- ✓ publikacja informacji o wyniku;
- ✓ a przy wątpliwościach kwalifikacyjnych - uprzednia opinia prawna.

Na gruncie dyscypliny finansów publicznych istotne znaczenie ma wczesna autokorekta, która może wyłączyć odpowiedzialność (art. 17 ust. 1a u.o.n.d.f.p.).

Na co zwrócić uwagę przy wyborze wykonawcy infrastruktury ochronnej

Projekty dotyczące schronów, budowli ochronnych i infrastruktury bezpieczeństwa różnią się od wielu standardowych zakupów publicznych. Ich sens ujawnia się w sytuacji zagrożenia, gdy infrastruktura ma realnie chronić ludzi, a zamawiający musi być w stanie wykazać, że działał odpowiedzialnie

Dlatego jeszcze raz warto uwypuklić, że obok ceny warto też brać pod uwagę zdolność wykonawcy do zrozumienia potrzeb publicznych, jego doświadczenie, jakość zespołu i dokumentacji, serwis i trwałość rozwiązań, zdolność współpracy z projektantami i służbami oraz odpowiedzialne podejście do informacji wrażliwych. Poniższe zestawienie porządkuje te obszary; ma ono charakter ogólny i nie odnosi się do żadnego konkretnego wykonawcy.

Obszar kompetencji	Dlaczego ma znaczenie	Jak można to weryfikować w procedurze
Doświadczenie techniczne	Ogranicza ryzyko rozwiązań niedostosowanych lub trudnych w odbiorze.	Opis doświadczenia, referencje, skład zespołu, przykłady realizacji.
Doświadczenie potwierdzone realizacjami w obszarze ochronnym	Doświadczenie w analogicznych zadaniach ogranicza ryzyko błędów dokumentacji, opóźnień i kosztownych poprawek na etapie odbiorów.	Wykaz zrealizowanych prac dotyczących budowli ochronnych lub obiektów podwójnego przeznaczenia, referencje, przykłady dokumentacji.
Rozumienie potrzeb JST	JST potrzebują rozwiązań możliwych do utrzymania, udokumentowania i obrony w kontroli.	Rozmowa techniczna, koncepcja realizacji, jakość odpowiedzi na potrzeby.
Dokumentacja	W projektach ochronnych dokumentacja jest częścią bezpieczeństwa i przyszłej eksploatacji.	Ocena kompletności dokumentacji, procedur odbiorowych, instrukcji.
Serwis i eksploatacja	Nawet dobre rozwiązanie bez serwisu szybko traci wartość.	Czas reakcji, dostępność części, warunki gwarancji, plan utrzymania.

Obszar kompetencji	Dlaczego ma znaczenie	Jak można to weryfikować w procedurze
Prawidłowy dobór i weryfikacja parametrów technicznych	Parametry niedoszacowane tworzą obiekt pozornie ochronny, a przeszacowane podnoszą koszt bez realnej korzyści; trafność doboru wymaga wiedzy specjalistycznej.	Uzasadnienie przyjętych parametrów (kategoria, pojemność, odporność, wydajność systemów, czas autonomii) względem potrzeb i uwarunkowań lokalizacji.
Poufność i informacje wrażliwe	Część danych może dotyczyć lokalizacji, parametrów lub organizacji infrastruktury.	Zasady poufności, procedury dostępu, odpowiedzialność personelu.
Zdolność współpracy	Projekty wymagają współdziałania z projektantami, inspektorami, służbami i administracją.	Opis organizacji realizacji, osoby odpowiedzialne, model komunikacji.
Wyspecjalizowany, interdyscyplinarny zespół	Obiekt ochronny tworzy spójny układ branż (konstrukcja, instalacje, część technologiczna schronu); brak koordynacji między nimi bezpośrednio obniża poziom ochrony.	Skład zespołu i role, doświadczenie poszczególnych projektantów w obiektach ochronnych, opis sposobu koordynacji branż.
Dostęp do producentów i dostawców kluczowych elementów	Funkcję ochronną przesądzą certyfikowane elementy specjalistyczne (filtrowentylacja, drzwi i włazy ochronne, hermetyzacja, zasilanie awaryjne); ich dostępność i serwis decydują o wykonalności i terminowości.	Opis łańcucha dostaw, certyfikaty i parametry oferowanych rozwiązań, warunki serwisu i dostępności części, dopuszczenie rozwiązań równoważnych.
Zdolność wsparcia na etapie planowania i inwentaryzacji	Trafna diagnoza potrzeb oraz ocena możliwości modernizacji, adaptacji lub remontu istniejącej infrastruktury przesądza o jakości wszystkich późniejszych decyzji inwestycyjnych.	Proponowana metodyka inwentaryzacji i analizy, doświadczenie w ocenie stanu obiektów, sposób przełożenia wniosków na założenia projektowe.

CZĘŚĆ IV

Wzory i kwestie wątpliwe

Pomocnicze szablony dokumentów oraz obszary wymagające indywidualnej, pogłębionej analizy.

Wzory pomocnicze: notatka kwalifikacyjna, oświadczenie o bezstronności, karta oceny ofert

Poniższe wzory są wyłącznie szablonami pomocniczymi. Wymagają dostosowania do konkretnej sprawy i organizacji zamawiającego oraz - w razie potrzeby - weryfikacji prawnej.

ZASTRZEŻENIE DO WZORÓW

Wzory nie są wzorami wiążącymi i nie zastępują indywidualnej analizy. Wymagają dostosowania do konkretnej sprawy i organizacji zamawiającego oraz - w razie potrzeby - weryfikacji prawnej.

16.1. Wzór notatki kwalifikacyjnej

Element notatki	Treść do uzupełnienia / pytanie kontrolne
Nazwa zamówienia	Krótką, jednoznaczną nazwą zamówienia.
Opis potrzeby	Jaką potrzebę ochrony ludności albo obrony cywilnej ma zaspokoić zamówienie?
Przedmiot zamówienia	Roboty budowlane, dostawy albo usługi; opis zakresu.
Bezpośredni związek z zadaniem OLiOC	Które zadanie jest realizowane i w jaki sposób przedmiot zamówienia mu bezpośrednio służy?
Element katalogu art. 157a ust. 1	Wskazanie konkretnej kategorii (schronienie, łączność, teleinformatyka, wykrywanie/ostrzeganie, medycyna).

Element notatki	Treść do uzupełnienia / pytanie kontrolne
Źródło finansowania	Potwierdzenie finansowania lub dofinansowania ze środków z art. 155 ust. 2 pkt 3.
Środki zewnętrzne	Czy występują środki z art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 u.f.p.? Jeżeli tak, jakie procedury obowiązują?
Sposób zapewnienia przejrzystości	Ogłoszenie w BIP, terminy, opis procedury, kryteria, sposób komunikacji.
Sposób zapewnienia równego traktowania	Jednakowy dostęp do informacji, jasne kryteria, udokumentowana ocena.
Poufność	Jakie informacje mogą być wrażliwe i jak będzie chroniona tajemnica przedsiębiorstwa?
Oświadczenia	Lista osób składających oświadczenia z art. 157a ust. 5.
Konkluzja	Czy zamówienie kwalifikuje się do art. 157a i jakie warunki trzeba spełnić w dalszej procedurze?

16.2. Wzór oświadczenia o bezstronności

Oświadczenie należy dostosować do organizacji zamawiającego i konkretnej procedury. Kluczowa jest ustawowa klauzula odpowiedzialności karnej.

Oświadczam, że w związku z postępowaniem dotyczącym **[nazwa zamówienia]** nie zachodzą wobec mnie okoliczności, o których mowa w art. 157a ust. 4 ustawy o ochronie ludności i obronie cywilnej. Zobowiązuję się niezwłocznie poinformować zamawiającego o powzięciu wiadomości o istnieniu takich okoliczności. **Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.**

Data, imię i nazwisko, funkcja, podpis.

16.4. Pomocnicza karta oceny ofert

Wskazane wagi mają charakter wyłącznie ilustracyjny i nie wynikają z ustawy. Zamawiający dobiera kryteria i ich wagi samodzielnie, z zachowaniem związku z przedmiotem zamówienia.

Kryterium	Waga (przykładowo)	Sposób oceny	Źródło danych
Cena	np. 40%	Wzór punktowy albo porównanie ofert.	Formularz oferty.
Doświadczenie w obiektach ochronnych i podwójnego przeznaczenia	np. 20%	Punkty za udokumentowane realizacje (budowle ochronne, schrony, obiekty łączące funkcję użytkową z funkcją schronienia).	Wykaz robót lub usług, referencje, przykłady dokumentacji.
Kwalifikacje i interdyscyplinarność zespołu	np. 20%	Punkty za doświadczenie konkretnych projektantów wskazanych do realizacji w branżach architektonicznej, konstrukcyjnej, instalacyjnej oraz w części technologicznej schronu.	CV, wykaz osób, opis sposobu koordynacji branż.
Pewność dostaw i serwisu elementów specjalistycznych	np. 10%	Punkty za wiarygodność łańcucha dostaw oraz warunki serwisu, gwarancji i dostępności części dla elementów decydujących o funkcji ochronnej.	Oferta, projekt umowy, opis łańcucha dostaw, certyfikaty (rozwiązania równoważne dopuszczalne).
Organizacja realizacji	np. 10%	Ocena harmonogramu i organizacji prac według opisanych podkryteriów.	Opis realizacji.

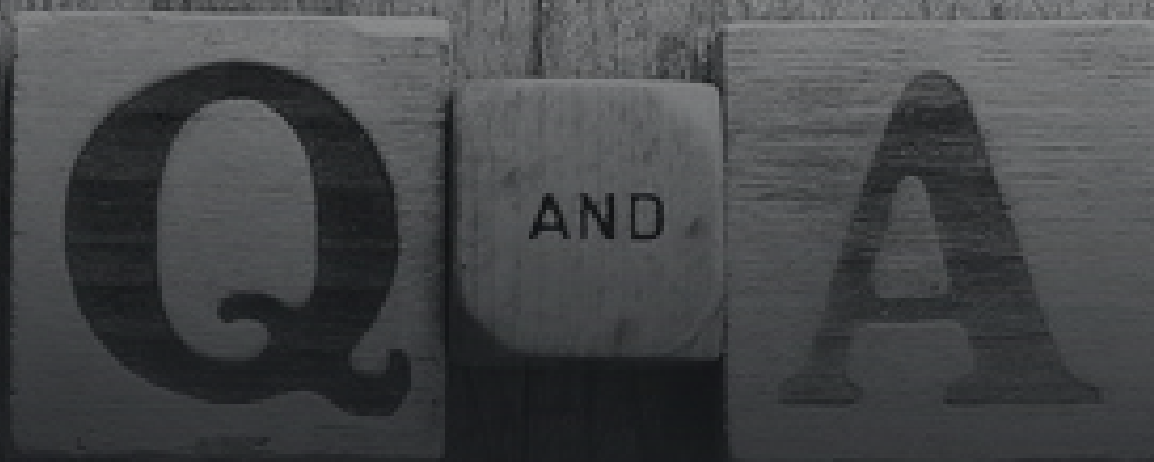
Kwestie wątpliwe i wymagające indywidualnej analizy

Przepis, mimo czytelnej konstrukcji, pozostawia obszary wymagające ostrożności.

Pierwszym jest relacja między ust. 1 a ust. 2 przy finansowaniu mieszanym: przepis nie wskazuje wprost, jaki udział środków UE lub zagranicznych uruchamia powrót do procedur z ust. 2. Przy współfinansowaniu z różnych źródeł kwalifikacja środków wymaga zatem szczególnej staranności.

Drugim obszarem jest brak odrębnej ścieżki odwoławczej. W odróżnieniu od PZP, art. 157a nie przewiduje samodzielnej procedury odwoławczej przed Krajową Izbą Odwoławczą. Rodzi to praktyczne pytania o środki reakcji podmiotów, które uznają, że zasady przejrzystości lub równego traktowania nie zostały dochowane - przy czym, jak wskazano wyżej, brak ścieżki KIO nie znosi innych form kontroli i odpowiedzialności.

Trzecim obszarem jest brak ustawowej definicji niektórych pojęć (np. „infrastruktury zapewniającej schronienie w budowlach ochronnych”), co przy nietypowych zamówieniach może wymagać pogłębionej analizy kwalifikacyjnej i - w razie potrzeby - dodatkowej opinii.

CZĘŚĆ V

Pytania i podsumowanie

Najczęściej zadawane pytania, lista kontrolna weryfikacji,
słowo o Schrony sp. z o.o. oraz wnioski końcowe.

Najczęściej zadawane pytania (FAQ)

Najczęstsze pytania zamawiających dotyczące stosowania art. 157a.

Czy art. 157a oznacza, że nigdy nie trzeba stosować PZP?

Nie. Wyłączenie działa wyłącznie w ściśle określonych przypadkach. Zamówienie musi spełniać warunki ust. 1, a w razie udziału środków zewnętrznych trzeba sprawdzić ust. 2.

Czy każde zamówienie dotyczące schronu jest objęte art. 157a?

Nie. Trzeba ustalić, czy chodzi o infrastrukturę zapewniającą schronienie w budynkach ochronnych, czy zamówienie bezpośrednio służy zadaniom OLiOC oraz czy jest właściwie finansowane.

Czy trzeba publikować ogłoszenie?

Tak. Art. 157a ust. 3 pkt 1 wymaga zamieszczenia ogłoszenia w BIP na stronie podmiotowej zamawiającego.

Czy można zaprosić tylko jednego wykonawcę?

Przepis nie opisuje trybu zaproszeń, ale wymaga przejrzystości i równego traktowania. Wybór modelu procedury musi dać się obronić w świetle przedmiotu, ryzyk i okoliczności sprawy.

Czy można stosować kryteria inne niż cena?

Tak. Art. 157a ust. 3 pkt 4 wprost dopuszcza kierowanie się, obok ceny, również innymi kryteriami, w szczególności odnoszącymi się do aspektów środowiskowych lub społecznych. Katalog ten nie jest zamknięty, co oznacza, że w praktyce można stosować także kryteria jakościowe, techniczne, organizacyjne czy odnoszące się do doświadczenia, o ile są związane z przedmiotem zamówienia, obiektywnie mierzalne i przejrzysto opisane. W przypadku obiektów zbiorowej ochrony ma to szczególne znaczenie: cena nie odzwierciedla sama w sobie trwałości, niezawodności ani jakości rozwiązań, od których w sytuacji zagrożenia zależy realna funkcja ochronna. Dlatego warto rozważyć kryteria premiujące m.in. doświadczenie w analogicznych realizacjach, kwalifikacje zespołu, parametry techniczne ponad wymagane minimum oraz warunki serwisu i gwarancji - przy zachowaniu zasad równego traktowania i uczciwej konkurencji.

Czy brak KIO oznacza brak ryzyk?

Nie. Brak standardowej ścieżki odwoławczej nie usuwa ryzyk kontroli, odpowiedzialności za finanse publiczne, odpowiedzialności cywilnej ani reputacyjnej.

Co ze środkami unijnymi?

Jeżeli w zadaniu występują środki z art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych, stosuje się procedury właściwe dla tych środków, w tym PZP, jeżeli tak wynika z zasad finansowania.

Jak chronić informacje wrażliwe?

Należy odróżnić informacje publiczne, wymagane dla przejrzystości, od informacji, których ujawnienie naruszałoby tajemnicę przedsiębiorstwa albo zagrażało bezpieczeństwu. Zastrzeżenie tajemnicy przedsiębiorstwa wymaga wykazania.

Czy zamawiający powinien sporządzić notatkę?

Jest to rekomendowana dobra praktyka. Notatka kwalifikacyjna pomaga wykazać spełnienie warunków art. 157a i ogranicza ryzyko zarzutu działania arbitralnego.

Co z postępowaniami rozpoczętymi przed 29 maja 2026 r.?

Do postępowań wszczętych i niezakończonych przed tym dniem stosuje się przepisy dotychczasowe (art. 11 ustawy nowelizującej). Postępowanie prowadzone według PZP kontynuuje się na zasadach PZP.

Czy art. 157a dotyczy tylko schronów?

Nie. Katalog z art. 157a ust. 1 jest szerszy i obejmuje - obok infrastruktury zapewniającej schronienie w budowlach ochronnych - także łączność i komunikację, dostawy i usługi teleinformatyczne i telekomunikacyjne, wykrywanie zagrożeń, powiadamianie, ostrzeganie i alarmowanie, a także określone elementy infrastruktury medycznej (tymczasowe miejsca udzielania pomocy medycznej oraz infrastrukturę o elementach podwójnego przeznaczenia). Co istotne, przepis odnosi się nie tylko do robót budowlanych i dostaw, lecz również do usług bezpośrednio służących realizacji tych zadań. Oznacza to, że potencjalnie mogą być nim objęte także usługi poprzedzające samą budowę - na przykład inwentaryzacja istniejącej infrastruktury, sporządzenie programu funkcjonalno-użytkowego (PFU) czy opracowanie opinii lub analiz dotyczących możliwości modernizacji, adaptacji albo remontu.

Nie jest to jednak objęcie automatyczne. Każdą taką usługę należy odrębnie zakwalifikować, badając, czy bezpośrednio służy zadaniom ochrony ludności i obrony cywilnej w zakresie wskazanym w katalogu, czy jest finansowana ze środków z art. 155 ust. 2 pkt 3 oraz czy nie występują środki uruchamiające procedury z art. 157a ust. 2. Tam, gdzie te warunki nie są spełnione, usługa przygotowawcza pozostaje pod reżimem PZP - w praktyce zamówienia na PFU lub dokumentację projektową bywają prowadzone właśnie w trybie PZP, gdy ich wartość przekracza progi ustawowe (aktualnie wartość jest równa lub przekracza kwotę 170 000 złotych netto). Sama doniosłość prac dla bezpieczeństwa nie przesądza zatem o zastosowaniu wyłączenia; rozstrzyga kwalifikacja konkretnego zamówienia.

Czy cena powinna być głównym kryterium?

Przepis nie nakazuje przyjmować ceny jako kryterium dominujące. W projektach dotyczących infrastruktury ochronnej rozwiązanie najtańsze nie zawsze jest najbezpieczniejsze i najtrwalsze; dlatego warto w praktyce stosować dodatkowe kryteria, o ile są związane z przedmiotem zamówienia i przejrzystie opisane.

Czy warto konsultować potrzeby przed wszczęciem procedury?

Tak. Rzetelne ustalenie potrzeby, zakresu i wymagań technicznych przed wszczęciem postępowania ułatwia prawidłową kwalifikację zamówienia, opis przedmiotu i dobór kryteriów. Konsultacje rynkowe lub techniczne należy uznać za uzasadnione.

Jakie znaczenie ma doświadczenie wykonawcy?

W infrastrukturze ochronnej doświadczenie ma znaczenie wykraczające poza zwykłą referencję, ponieważ rzeczywista wartość takich obiektów ujawnia się dopiero w sytuacji zagrożenia, gdy nie ma już możliwości korekty błędów. Wykonawca, który realizował już analogiczne zadania, trafniej rozpoznaje ryzyka na styku branż - architektonicznej, konstrukcyjnej, instalacyjnej oraz w części technologicznej schronu - sprawniej prowadzi obiekt przez wymagane uzgodnienia i odbiory oraz z pełną odpowiedzialnością obchodzi się z informacjami wrażliwymi dotyczącymi lokalizacji, parametrów czy organizacji infrastruktury. Doświadczenie przekłada się w ten sposób na jakość i kompletność dokumentacji, trafność doboru parametrów technicznych, niezawodność rozwiązań oraz pewność, że deklarowane funkcje ochronne zostaną rzeczywiście dostarczone. Jego brak nie ujawnia się od razu - jego koszt pojawia się później, w postaci błędów dokumentacji, opóźnień, kosztownych poprawek lub rozwiązań, które formalnie istnieją, lecz w praktyce nie zapewniają zakładanej ochrony. Znaczenie doświadczenia jest przy tym istotne nie tylko na etapie realizacji, ale również przy pracach poprzedzających inwestycję - inwentaryzacji istniejącej infrastruktury oraz analizie możliwości jej modernizacji, adaptacji lub remontu - gdzie trafność diagnozy przesądza o jakości wszystkich późniejszych decyzji. Jeżeli doświadczenie ma stanowić kryterium oceny ofert, powinno zostać opisane obiektywnie, w sposób związany z przedmiotem zamówienia, proporcjonalny i możliwy do zweryfikowania (na przykład poprzez wykaz realizacji, referencje lub doświadczenie konkretnych osób wskazanych do realizacji), tak aby premiowało rzeczywistą zdolność do należytego wykonania zamówienia, nie ograniczając przy tym konkurencji w sposób nieuzasadniony.

Jak odróżnić dopuszczalne uproszczenie od nadużycia?

Uproszczenie mieści się w granicach przepisu wtedy, gdy spełnione są jego warunki (przedmiot mieszczący się w katalogu, bezpośredni związek z zadaniami ochrony ludności i obrony cywilnej oraz właściwe źródło finansowania), a samo postępowanie, mimo uproszczonej formy, pozostaje przejrzyste, zapewnia równe traktowanie zainteresowanych podmiotów i jest należycie udokumentowane. Sygnałami ryzyka nadużycia są natomiast: nieuprawnione zakwalifikowanie przedmiotu zamówienia lub źródła finansowania jako objętych wyłączeniem, zaniechanie ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej, brak określonych kryteriów oceny albo niedostatecznie uzasadniona decyzja o wyborze wykonawcy. Granicę wyznacza zatem nie tempo postępowania, lecz spełnienie ustawowych przesłanek wyłączenia oraz rzetelność i przejrzystość przeprowadzonej procedury.

Punkty wymagające indywidualnej weryfikacji przy konkretnym zamówieniu

Przed zastosowaniem art. 157a w konkretnej sprawie warto upewnić się, że:

- ✓ przedmiot zamówienia rzeczywiście mieści się w jednej z kategorii art. 157a ust. 1;
- ✓ związek z zadaniami ochrony ludności i obrony cywilnej jest bezpośredni, a nie jedynie pośredni lub deklaracyjny;
- ✓ finansowanie pochodzi ze środków z art. 155 ust. 2 pkt 3;
- ✓ ustalono, czy w zadaniu występują środki z art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3 ustawy o finansach publicznych albo inne środki zewnętrzne;
- ✓ z warunków finansowania (umów, decyzji, wytycznych programu) nie wynika obowiązek zastosowania określonej procedury udzielenia zamówienia — Prawa zamówień publicznych, zasady konkurencyjności albo procedury właściwej dla danego źródła środków;
- ✓ opis przedmiotu zamówienia nie ujawnia nadmiernie informacji wrażliwych, a jednocześnie pozwala zachować przejrzystość;
- ✓ kryteria wyboru są związane z przedmiotem zamówienia i mierzalne;
- ✓ osoby po stronie zamawiającego złożyły właściwe oświadczenia;
- ✓ zachowano archiwalny ślad ogłoszenia w BIP, ofert, oceny, wyboru i publikacji wyniku;
- ✓ planowana umowa zabezpiecza serwis, gwarancję, poufność i odbiory.

Schrony sp. z o.o. - edukacja i odpowiedzialne wsparcie

Schrony sp. z o.o. koncentrują się na rozwiązaniach związanych ze schronami, budowlami ochronnymi i infrastrukturą bezpieczeństwa.

W relacjach z klientami publicznymi liczy się dla nas nie tylko sama oferta techniczna, ale i umiejętność rozmowy o potrzebach, ryzykach, dokumentacji oraz odpowiedzialności zamawiającego wobec mieszkańców. Ten materiał powstał w duchu edukacyjnym, z prostego założenia: im lepiej jednostki publiczne rozumieją nowe przepisy, tym łatwiej podejmować decyzje prawne, przejrzyste i bezpieczne. Jeżeli Państwa jednostka planuje inwestycję, modernizację, audyt potrzeb albo rozmowę o możliwych rozwiązaniach w zakresie schronów i infrastruktury ochronnej, warto zacząć od uporządkowania potrzeb i ustalenia właściwego reżimu prawnego, technicznego i organizacyjnego.

Doświadczenie zaplecza potwierdza praktyka rynkowa

Architekt Maciej Majewski - wspólnik i prokurent Schrony sp. z o.o. - jako wykonawca (prowadzący działalność pod firmą MACIEJ MAJEWSKI ARCHITEKTURA) został w 2025 r. wyłoniony w dwóch konkurencyjnych postępowaniach o udzielenie zamówienia publicznego, prowadzonych w trybie podstawowym według Prawa zamówień publicznych, których przedmiotem są obiekty łączące funkcję parkingu podziemnego z funkcją schronienia ludności cywilnej.

Pierwsze z nich, prowadzone przez Gminę Legnica, obejmuje sporządzenie programu funkcjonalno-użytkowego dla zadania „Budowa schronu w Legnicy” - dwukondygnacyjnego parkingu podziemnego z funkcją schronu publicznego kategorii S-2. Drugie, prowadzone przez Gminę Grodzisk Mazowiecki, obejmuje opracowanie kompleksowego projektu budowlanego parkingu podziemnego z funkcją schronienia ludności cywilnej wraz z uzyskaniem niezbędnych decyzji i pełnieniem nadzoru autorskiego; oferta uzyskała w tym postępowaniu maksymalną liczbę punktów, w tym w kryteriach premiujących doświadczenie projektantów branży architektonicznej i konstrukcyjno-budowlanej.

ZASTRZEŻENIE

W realizację tych prac zaangażowani są specjaliści współpracujący ze Schrony sp. z o.o., a spółka dysponuje kontaktami z producentami i dostawcami kluczowych elementów infrastruktury schronowej. Zastrzegamy przy tym wyrażnie, że stroną wskazanych umów jest wykonawca Maciej Majewski (MACIEJ MAJEWSKI ARCHITEKTURA), a nie Schrony sp. z o.o.; informacje te przedstawiamy wyłącznie w celu rzetelnego zobrazowania doświadczenia osób i zaplecza tworzących spółkę.

Już dziś Schrony sp. z o.o. prowadzi prace związane z inwentaryzacją istniejącej infrastruktury oraz przygotowaniem opinii i analiz dotyczących możliwości jej modernizacji, adaptacji lub remontu. Zakres tego wsparcia obejmuje zarówno wstępne działania rozpoznawcze - oględziny obiektu, wstępną ocenę stanu technicznego i przydatności do pełnienia funkcji ochronnych - jak i kompleksowe opracowania: szczegółowe raporty, oceny i dokumentację sporządzaną zgodnie z obowiązującymi wymogami prawnymi i technicznymi. Tego rodzaju prace pozwalają jednostce publicznej rzetelnie ustalić punkt wyjścia przed podjęciem decyzji inwestycyjnych - zanim zapadną wiążące rozstrzygnięcia co do zakresu, technologii i budżetu - i tym samym ograniczyć ryzyko błędów na etapie, na którym są one najtrudniejsze i najkosztowniejsze do naprawienia.

KONTAKT I INFORMACJE O OFERCIE

e-schrony.pl · kontakt@e-schrony.pl · +48 510 510 261

Podsumowanie

Art. 157a to narzędzie sprawniejszego działania, a nie automatyczne zwolnienie z odpowiedzialności.

O zastosowaniu wyłączenia przesądzają warunki przepisu: bezpośredni związek z zadaniami ochrony ludności i obrony cywilnej, mieszczące się w katalogu przedmiotowym oraz właściwe źródło finansowania, z zastrzeżeniem reguły dotyczącej środków zewnętrznych. Każdy z tych warunków musi być spełniony łącznie, a ich ocenę warto przeprowadzić i udokumentować, zanim zapadnie decyzja o pominięciu Prawa zamówień publicznych, a to z uwagi na to, że błędna kwalifikacja nie znika z chwilą zawarcia umowy, lecz pozostaje źródłem ryzyka kontrolnego, finansowego i odpowiedzialności osób działających po stronie zamawiającego. Uproszczenie procedury nie oznacza przy tym rezygnacji z przejrzystości, równego traktowania zainteresowanych podmiotów i rzetelnej dokumentacji; przeciwnie, to właśnie one pozwalają obronić prawidłowość wyboru w razie kontroli.

W projektach ochronnych liczą się jakość, bezpieczeństwo, dokumentacja i możliwość późniejszej eksploatacji - najtańsze rozwiązanie nie zawsze jest najbezpieczniejsze. Specyfika obiektów zbiorowej ochrony polega na tym, że ich rzeczywista wartość ujawnia się dopiero w sytuacji zagrożenia, gdy nie ma już możliwości korekty błędów; dlatego doświadczenie wykonawcy, kompetencje zespołu, dostęp do certyfikowanych elementów oraz trafny dobór parametrów technicznych przekładają się wprost na bezpieczeństwo ludzi. Znaczenie tych czynników nie ogranicza się do etapu realizacji - równie istotne jest na etapie planowania, w tym przy inwentaryzacji istniejącej infrastruktury oraz analizie możliwości jej modernizacji, adaptacji lub remontu, gdzie trafność wstępnej diagnozy przesądza o jakości wszystkich późniejszych decyzji.

MYŚL PRZEWODNIA

Jednostki publiczne planujące inwestycje w infrastrukturę ochronną powinny zatem łączyć sprawność działania z rzetelną dokumentacją decyzji oraz starannym, opartym na prawidłowo ustalonych kryteriach doboru wykonawcy - tak aby przyspieszenie wynikające z art. 157a służyło nie obejściu zasad, lecz szybszemu powstaniu infrastruktury, która rzeczywiście spełni swoją funkcję: ochronę życia i zdrowia ludzi.

Charakter materiału i zastrzeżenie prawne

ZASTRZEŻENIE PRAWNE

Niniejszy poradnik ma charakter informacyjno-edukacyjny. Nie stanowi porady prawnej, opinii prawnej ani innej formy świadczenia pomocy prawnej. Materiał nie zastępuje indywidualnej analizy konkretnego zamówienia. Zastosowanie art. 157a wymaga każdorazowej weryfikacji przedmiotu zamówienia, źródła finansowania, wartości, statusu zamawiającego, zakresu informacji wrażliwych oraz okoliczności danej sprawy, a w razie potrzeby - konsultacji z radcą prawnym lub adwokatem zamawiającego. Zamieszczone wzory są wyłącznie szablonami pomocniczymi, wymagającymi dostosowania i weryfikacji; nie są wzorami wiążącymi.

W trosce o rzetelność należy wyraźnie wskazać także granice analizy związanej z sankcjami za naruszenie lub nieuzasadnione zastosowanie art. 157a. Po pierwsze, art. 157a obowiązuje od 29 maja 2026 r. i nie istnieje orzecznictwo ani praktyka kontrolna odnoszące się wprost do tego przepisu; analiza opiera się na reżimach ogólnych i ich dotychczasowej wykładni. Po drugie, dwa węzłowe punkty pozostają realnie sporne i zostały oznaczone jako kwestie interpretacyjne: objęcie bezpodstawnego wyłączenia PZP zamkniętym katalogiem art. 17 u.o.n.d.f.p. oraz zakres pojęcia „postępowania o udzielenie zamówienia publicznego” z art. 305 k.k. w odniesieniu do trybu z art. 157a.

© Schrony sp. z o.o. · e-schrony.pl · kontakt@e-schrony.pl · +48 510 510 261 · Materiał edukacyjny.
Stan prawny na dzień 29 maja 2026 r.